

גמרא סדורה

מסכת שבת

פרק י"א - "הזורק"

מהדורה זו מוקדשת לילדי ונוער עתניאל הנפלאים
שנוסף ללימודיהם ועיסוקיהם באים כל לילה ללמוד את הדף היומי
"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם" (תהלים ח, א)

לימוד פרק זה לעילוי נשמת מורי סבי
החבר משה מנפרד בן החבר פנחס הלברשטט ז"ל

המהדורה המעניקה חווית הצלחה
ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

יוצא לאור על ידי עמותת "וכל בניך לימודי ה"

י"ט סיון תש"פ

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

תודה רבה לכל הלומדים שהעירו הערות והארות,
בזכותם מהדורה זו טובה יותר.
ובייחוד לרב נתנאל אריאל שהגיה, העיר והאיר הארות רבות בכשרון רב,
את כל מסכת שבת, אני מודה לו ולכולם

©

כל הזכויות שמורות

על הניקוד, הפיסוק החלוקה לסוגיות, פסקאות, עיצוב ועימוד,
שמורות לעמותת "וכל בניין לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

רפ"י

מסכת שבת פרק י"א - "הזורק"

1. צו, א-ב

מתני' הזורק רבי עקיבא מחייב. טעמא מפרש בגמרא: כיצד שתי גזוזטראות כו'. רבנן קאמרי להו: גזוזטראות. זיזין היוצאין מן הכותל ומניחין עליהן נסרים להלך: זו כנגד זו. בשני צידי רה"ר והן רה"י שגבוהות י' ורחבות ד': פטור. שלא מצינו זריקה והושתה במלאכת המשכן מרה"י לרשות היחיד ורחב רה"ר מפסיק ביניהן שלא היתה עבודת הלויים כך להושיט קרשים מעגלה לעגלה שבצדה אלא לעגלה שלפניה (ושלאחריה) שארבע עגלות היו לבני מררי שהיו נושאין קרשי המשכן והן הולכין שתיים כאחד זו בצד זו כדאמרינן בגמ' וכשהיו פורקין את המשכן לטעון על העגלות היו מעמידין העגלות כדרך הליכתן שתיים זו אצל זו סמוך למשכן ושתיים זו אצל זו לפניו דרך הליכתן לאורך רה"ר שהיו רוצים להלך אחר עמוד הענן ההולך לפניו ופורקי המשכן היו מושיטין הקרשים לאותן שעל שתי העגלות הסמוכות למשכן והן מושיטין לאותן שלפניהם אבל מעגלה לעגלה שבצדה לא היו צריכין להושיט שהרי שתייהן סמוכות לפורקי המשכן: היו שתייהן בדיטא אחת. כלומר בעלייה אחת באורך רה"ר על פני הבית ויש הפסק רה"ר ביניהם: הזורק פטור. הואיל ולמעלה מיי ולא מצינו זריקה מרה"י לרה"י דרך רה"ר במשכן לא באורך ולא ברוחב: והמושיט חייב. שמצינו הושתה כיוצא בה למעלה מיי במשכן מרה"י לרה"י וקצת אורך רשות הרבים מפסיק ביניהם: שכן היתה עבודת הלויים. ומפרש ואזיל כיצד מצינו כזו בעבודתן. שבשתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים פורקי משכן מושיטין לאותן שעל העגלות שאצלן והן מושיטין לאלו שלפניהם אבל לא זורקין שאין אותן קרשים נזרקות מפני כובדן:

גמ'

מכדי זריקה תולדה דהוצאה. על כרחיק תולדה היא דלא נמנית באבות מלאכות ותולדה דהוצאה היא שאין לך לתת תולדת אב אחר דמעין הוצאה היא האמורה באבות מלאכות: מחנה לוי ר"ה היא. שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו: מרה"י דידכו. מאהליכם: דשלימא ליה עבידתיה. שהיה הנדבה כדי להשלים: סברא היא. להיות הכנסה תולדת הוצאה שהיא מעין לה כשאר תולדות שהיא מעין מלאכות:

משנה

הזורק:

מרשות היחיד לרשות הרבים,

מרשות הרבים לרשות היחיד - חייב.

מרשות היחיד לרשות הרבים באמצע:

רבי עקיבא - מחייב.

וחכמים - פוטרין.

כיצד?

שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים,

המושיט והזורק מזו לזו - פטור.

היו שתייהן בדיטא אחת,

המושיט - חייב,

והזורק - פטור,

שכך היתה עבודת הלויים:

שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים, מושיטין הקרשים מזו לזו, אכל לא זורקין.

גמרא

צו, ב

מכדי זריקה - תולדה דהוצאה היא,

הוצאה גופה - היכא פתיבא?

אמר רבי יוחנן:

דאמר קרא: "ויצו משה ויעבירו קול במחנה" ³⁷⁶ (שמות לו, ו),

משה, היכן הנה יתיב?

במחנה לוי,

ומחנה לוי - רשות הרבים הואי,

וקאמר להו לישאל: לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דיכחו לרשות הרבים.

וממאי דבשבת קאי?

דילמא בחול קאי,

ומשום דשלימא לה מלאכה,

כדכתיב: "והמלאכה היתה דים" ³⁷⁷ (שמות לו, ז)!

גמר העברה' העברה' מיום הכפורים,

כתיב הקא: "ויעבירו קול במחנה" (שמות לו, ו),

וכתיב התם: "והעברת שופר תרועה" ³⁷⁸ (ויקרא כה, ט),

מה להלן - ביום אסור,

אף כאן - ביום אסור.

אשכחן - הוצאה,

הכנסה - מנלן?

סברא היא,

מכדי מרשות לרשות הוא, מה לי אפוקי, ומה לי עיולי.

מיהו: הוצאה - אב, הכנסה - תולדה.

³⁷⁶ ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא

³⁷⁷ והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר

³⁷⁸ והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור להדש ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם

רפ"י

מכדי אהאי מיחייב ואהאי מיחייב. כדתנן (לעיל פ"א ב.) פשט העני ידו לפניו:

נפקא מינה. דכל אבות מלאכות:

שתי אבות. דלא דמיין ושתי תולדות דשתי אבות:

ולר"א כו'. במסכת כריתות בפרק אמרו לו:

ומכדי אהא מיחייב, ואהא מיחייב,

אמאי קרי לה האי "אב",

ואמאי קרי לה האי "תולדה"?

נפקא מינה:

דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי,

אי נמי, שתי תולדות בהדי הדדי - מיחייב תרתין.

ואי עביד אב ותולדה דידיה - לא מיחייב אלא חדא.

ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב,

אמאי קרו לה "אב", ואמאי קרו לה "תולדה"?

הה דהואי במשקן חשיבא - קרי לה "אב",

הה דלא הואי במשקן חשיבא - לא קרי לה "אב".

אי נמי,

הה דכתיבא - קרי "אב",

והאי דלא כתיבא - קרי "תולדה".

2. צו, ב

רש"י

והא דתנן. בפירקין :
בכותל. כדמוקי לה בדבילה
 שמינה ונדבקת:
כזורק באויר. ופטור דלא נח
 ברשות הרבים דאין רה"ר
 למעלה מעשרה וברה"י נמי לא
 נח שאינו מקום מסוים שיהא
 רחבו ד' שהרי לא נח בראש
 הכותל אלא בפניו:
כזורק בארץ. דאויר רה"ר הוא
 וחייב וכיון דאויר רה"ר הוא
 ונח בכל דהו מיחייב ורשותא
 לנפשיה לא הוי לא כרמלית ולא
 מקום פטור הואיל ובפניו נח
 ולא נח בראשו שיהא מקום
 מסוים:
תופרי יריעות. מעשה רוקם:
גבי הדדי. בתוך אמה אחת ואין
 צריכין לזרוק אלא להושיט:
מטו אהדדי במחטין.
 כשמותחין את החוט מכין זה
 את זה במחט:
בוכיאר. כלי שקנה של ערב נתון
 בו שזורקין בין שני דופני
 היריעה:
והלא אגדו בידו. חוט של ערב
 הוא אוחו והקנה נכרך בחוט
 ואינו נשמת ממנו:
בניסכא בתרא. בחוט האחרון
 של קנה שהקנה נשמת מהחוט
 והבוכיאר נופל:
ניסכא. זריקה אחרונה של חוט
 לשון המיסך:
והא במקום פטור אזלא. בין
 דופני היריעה ואין זה רשות
 הרבים אלא מקום פטור דאין
 רחב ד':
לשואליהן. אורגי יריעה אחרת
 ויש לו לזה שנים: ה"ג ודילמא
 שואליהן גביהן הווי יתבין:
מטו אהדדי בחפת. אי גביהו
 הווי יתבי מגיעין ידו של זה בשל
 זה בשפת היריעה כשמותחין
 חוט הערב:
בחפת. כמו חפת חלוקו (יומא ד'
 עז):
שלחופי הווי משלחפי. לעולם
 גבי הדדי הווי יתבי אלא שאין
 מכוונים אלא זה נמשך לפניו
 וזה לאחור:
ואין עושה ממלאכת חבירו.
 שכולם מוכנים בכלי אומנותם
 ולא הוצרכו לישאול:

והא דתנן:

"הזורק ארבע אמות בכותל,

למעלה מעשרה טפחים - בזורק באויר,

למטה מעשרה טפחים - בזורק בארץ,

והזורק בארץ ארבע אמות - חייב" (שבת ק.).

זרק ארבע אמות ברשות הרבים - מנלן דמיחייב?

אמר רבי יאשיה:

שכן אורגי יריעות, זורקין מחטיהן זה לזה.

אורגין, מחטין למה להו?

אלא: שכן תופרי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה.

ודילמא גבי הדדי הווי יתבי?

מטו הדדי במחטין.

דילמא בתוך ארבע הווי יתבי?

אלא, אמר רב חסדא:

שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר ביריעה.

והלא אגדו בידו!

בניסכא בתרא.

והא במקום פטור קאזלא!

אלא, שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר לשואליהן.

ודילמא: גבי הדדי הווי יתבי?

מטו הדדי בחפת.

ודילמא שלחופי הווי משלחפי?

ותו,

מי שאילי מהדדי?!

והתניא:

"לודא: "איש איש ממלאכתו אשר המה עשים"³⁷⁹ (שמות לו, ד),

"ממלאכתו" - הוא עושה,

ואינו עושה ממלאכת חבירו!"

ותו,

מעביר ארבע אמות ברשות הרבים - מנלן דמיחייב?

אלא: כל ארבע אמות ברשות הרבים - גמרא גמירי לה.

³⁷⁹ ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עשים

3. צו, ב

רש"י

מעביר ד' אמות הוה. לא תלשן ולא עימרן אלא העבירן ד' אמות לכך נהרג: **מעמר.** תלושין ומפוזרין היו ועמרן כדאמרן (לעיל ד' עג:). האי מאן דכניף מלחא חייב משום מעמר: **מגילת סתרים.** שהסתירוה לפי שאין כותבין הלכות: **ואינו חייב אלא אחת.** על כרחיך לענין שוגג קאמר ולחטאת דבמזיד תרי קטלי לא מקטלי ולהכי פריך והא אגן תנן כו': **ואינו חייב על אחת מהן.** מיתה יש בהן אחת שאינו נהרג עליה ולא פירש איזו היא והשתא לרב יהודה אין זו העברה שהרי נהרג מקושש עליה ולמתניתא אין תולש באותו ספק:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

מקולש³⁸⁰ (במדבר טו, לג-לו) - מעביר ארבע אמות ברשות הרבים הוה.

במתניתא תנא:

"תולש" הוה.

רב אחא ברבי יעקב אמר:

מעמר הוה.

למאי נפקא מינה?

לכדרב.

דאמר רב:

מצאתי מגילת סתרים בי רבי חייא,

וכתוב ביה:

"איסי בן יהודה אומר:

אבות מלאכות - ארבעים חסר אחת³⁸¹, ואינו חייב אלא אחת".

"אחת" - ותו לא?!

והתנן:

"אבות מלאכות - ארבעים חסר אחת",

והוינן בה:

מניינא למה לי?

ואמר רבי יוחנן:

שאם עשאן כולם בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת!

אימא: אינו חייב על אחת מהם.

רב יהודה - פשיטא ליה דהמעביר חייב.

ומתניתא - פשיטא ליה: דתולש חייב.

ורב אחא בר יעקב - פשיטא ליה דמעמר חייב.

מר סבר - הא מיהת לא מספקא,

ומר סבר - הא מיהת לא מספקא.

³⁸⁰ לב ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת. לג ויקריבו אתו המוצאים אתו מקושש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה. לד ויניחו אתו במשמר מי לא פרש מה יעשה לו. לה ויאמר ה' אל משה מות יימת האיש וגו' אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה. לו ויצאו אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וידגמו אתו באבנים ויימת כאשר צוה ה' את משה. ³⁸¹ (ואם עשאן כולם בהעלם אחת) מהרש"ל, מסורת הש"ס, ועוד לא גורסים מילים אלו.

4. צו, ב - צז, א

רש"י

ואלא הא גמיר גזירה שוה. וא"כ לא כסתו התורה דהוה ליה כמפורש ומשני רבי יהודה בן בתירא לא גמרה ואין אדם דן ג"ש מעצמו: **ואלא**. לרבי יהודה: **מהיכן הוה**. באיזו חטא מת דכתיב כי בחטאו מת: **מויעפילו**. ויעפילו לעלות וגו' שלא הרשיע כ"כ כחילול שבת: **שפנה מצרעתו**. קדם ונתרפא:

תנו רבנן:

"מקושש זה צלפחד,

וכן הוא אומר: "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש"³⁸² (במדבר טו, לב),

ולהלן הוא אומר: "אבינו מת במדבר"³⁸³ (במדבר כז, ג),

מה להלן - צלפחד,

אף באן - צלפחד,

דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי יהודה בן בתירא:

עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין,

אם בדבריך - התורה נסתת, ואתה מגלה אותו?

ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק."

צז, א ואלא, הא גמר: גזירה שוה!

גזירה שוה לא גמר.

אלא מהיכא הוה?

מ"ויעפילו"³⁸⁴ (במדבר יד, מד) הוה.

"כיוצא בדבר אתה אומר: "ויהי אף ה' עם וילך"³⁸⁵ (במדבר יב, ט-י),

מלמד שאף אהרן נצטרע,

דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי יהודה בן בתירא:

עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין,

אם בדבריך - התורה נסתת, ואתה מגלה אותו?

ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק."

ואלא, הכתיב: "בם"!

ההוא בנייפה בעלמא.

תנאי כמאן דאמר: אף אהרן נצטרע.

דכתיב: "ויפן אהרן אל מרים והנה מצרעת" (במדבר יב, ט-י),

תנא:

"שפנה מצרעתו".

אמר ריש לקיש:

החושד בכשרים - לוקה בגופו,

דכתיב: "והן לא יאמינו לי"³⁸⁶ וגו' (שמות ד, א),

וגליא קמי קודשא בריה הוא דמהימני ישראל.

אמר לו: הן - מאמינים בני מאמינים,

ואתה - אין סופך להאמין.

הן מאמינים - דכתיב: "ויאמן העם"³⁸⁷ (שמות ד, לא).

³⁸² ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת

³⁸³ אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו

³⁸⁴ ויעפילו לעלות אל ראש ההר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה

³⁸⁵ ויהי אף ה' עם וילך. י והענין סר מעל האהל והנה מרים מצרעת פשלו ויפן אהרן אל מרים והנה מצרעת

³⁸⁶ ויען משה ויאמרו והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה'

³⁸⁷ ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי דאה את עניים ויקדו וישתחוו

רפ"י

והנה ידו מצורעת. היינו לוקה בגופו:
 ויוציאה והנה ידו. אחר היציאה מצורעת כשלג ובמדה טובה כתיב מחיקו והנה שבה:
 נס בתוך נס. לאחר שחזר ונעשה מטה בלען ולא כשהוא תנין דלא כתיב ויבלע תנין אחרן:

בני מאמינים - "והאמין בה"³⁸⁸ (בראשית טו, ו).
 אתה אין סופך להאמין - שנאמר: "וען לא האמנתם בי"³⁸⁹ (במדבר כ, יב).
 ממאי דלקה?
 דכתיב: "ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך"³⁹⁰ וגו' (שמות ד, ו).

אמר רבא, ואיתימא רבי יוסי ברבי הנינא:
 מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות.
 דאילו במדת פורענות כתיב: "ויוציאה והנה ידו מצרעת פשילג"³⁸⁹ (שמות ד, ו),
 ואילו במדה טובה כתיב: "ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו"³⁹¹ (שמות ד, ז),
 מחיקו הוא דשבה כבשרו.

"ויבלע מטה אחרן את מטתם"³⁹² (שמות ז, יב),
 אמר רבי אלעזר:
 נס בתוך נס.

³⁸⁸ והאמין בה' ויחשבה לו צדקה

³⁸⁹ ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם

³⁹⁰ ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו מצרעת פשילג

³⁹¹ ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו

³⁹² וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים ויבלע מטה אחרן את מטתם

5. צו, א

רש"י

ולא ילפינן זורק ממושיט. שהיה בעבודת הלויים למעלה מעשרה מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע וסיפא דקתני הזורק פטור והמושיט חייב דברי הכל היא: או דילמא למעלה מי פליגי. ומשום הכי פליגי ופטרי רבנן דאין כאן אויר רה"ר וזורק ממושיט לא ילפינן ורבי עקיבא יליף וסיפא רבנן קאמרי לה: ועובר גרסינן מרה"י לרה"י ועובר ברשות הרבים עצמה. ולא גרסינן ברישא הזורק: והא אמר ר' אלעזר. בהמצניע ויליף ממשא בני קהת דארוך: אלא לאו בזורק. מיייר מתניתא כי מתניתין וקתני בברייתא עצמה ובהא הוא דמחייב ר' עקיבא משום דנקלטה באוירו של רה"ר: למעלה מעשרה. דיליף זורק ממושיט: ופליגא דרב חלקיה. הא דר' אלעזר: תוך שלשה דברי הכל חייב. ואע"ג דלא נח מודו דכמונח דמי: פטור. דלא ילפינן זורק ממושיט: באנו למחלוקת. ובקלוטה כמה שהונחה: משום שבות. שזרק מרשותו לרשות חבירו ולא משום הפסק רה"ר דהוא הדין נמי אם היתה אצלו עד שיערבו: ואם היו. שתיחן הרשויות שלו מותר לכתחילה:

"מְרֻשָּׁוֹת הַיְחִיד לְרֻשָּׁוֹת הַיְחִיד וְרֻשָּׁוֹת הַרְבִּים בְּאֲמָצַע: רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב, וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין."

בְּעֵי רַבָּה:

לְמַטָּה מֵעֵשְׂרָה פְּלִיגִי,

וּבָהָא פְּלִיגִי:

דְּמַר סָבַר: אֲמַרִּינָן קְלוּטָה כְּמָה שֶׁהוֹנְחָה,

וּמַר סָבַר: לֹא אֲמַרִּינָן קְלוּטָה כְּמָה שֶׁהוֹנְחָה.

אָבֵל לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה - דְּבָרֵי הַכֹּל פְּטוֹר,

וְלֹא יִלְפִינָן 'זוֹרֵק' מִ'מּוֹשִׁיט'.

אוּ דִילְמָא:

לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה פְּלִיגִי,

וּבָהָא פְּלִיגִי:

דְּמַר סָבַר: יִלְפִינָן זוֹרֵק מִמוֹשִׁיט,

וּמַר סָבַר: לֹא יִלְפִינָן זוֹרֵק מִמוֹשִׁיט.

אָבֵל לְמַטָּה מֵעֵשְׂרָה - דְּבָרֵי הַכֹּל חַיִּיב.

מֵאִי טַעְמָא?

קְלוּטָה כְּמָה שֶׁהוֹנְחָה דְּמֵיָא.

אָמַר רַב יוֹסֵף:

הָא מִילְתָּא אִיבְעִיָא לִיה לְרַב חֲסֵדָא, וּפְשֻׁטָּה נִיהֲלִיָּה רַב הַמְּוֹנָא, מֵהָא:

"מְרֻשָּׁוֹת הַיְחִיד לְרֻשָּׁוֹת הַיְחִיד וְעוֹבֵר בְּרֻשָּׁוֹת הַרְבִּים עֲצָמָה:

רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב,

וְחֲכָמִים פּוֹטְרִים."

מִדְּקָאָמַר: "בְּרֻשָּׁוֹת הַרְבִּים עֲצָמָה" - פְּשִׁיטָא לְמַטָּה מֵעֵשְׂרָה פְּלִיגִי,

וּבְמֵאִי?

אִילְמָא: בְּמַעְבִּיר, לְמַטָּה מֵעֵשְׂרָה - הוּא דְּמְחַיֵּב,

לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה - לֹא מְחַיֵּב!?

וְהָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

הַמּוֹצִיא מִשׁוּי לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה - חַיִּיב,

שְׂכַן מִשָּׂא בְּנֵי קֹהֵת!

אֵלָא לֹא: בְּזוֹרֵק, וְלְמַטָּה מֵעֵשְׂרָה - הוּא דְּמְחַיֵּב,

לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה - לֹא מְחַיֵּב,

שְׁמַע מִיָּנָה: בְּקְלוּטָה כְּמָה שֶׁהוֹנְחָה פְּלִיגִי.

שְׁמַע מִיָּנָה.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר,

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

מְחַיֵּב הִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא אֲפִילוּ לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה.

וְהָא דְּקָתְנִי: "רֻשָּׁוֹת הַרְבִּים עֲצָמָה" - לְהוֹדִיעָךְ כְּחוֹ דְּרַבְּנָן.

וּפְלִיגָא דְּרַב חֲלֻקְיָה בַּר טוֹבִי,

דְּאָמַר רַב חֲלֻקְיָה בַּר טוֹבִי:

תוֹךְ שְׁלִשָּׁה - דְּבָרֵי הַכֹּל חַיִּיב.

לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה - דְּבָרֵי הַכֹּל פְּטוֹר.

מִשְׁלִשָּׁה וְעַד עֵשְׂרָה - בְּאֵנוּ לְמַחְלֻקְתָּ רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבְּנָן.

תְּנִיָא נְמִי הָכִי:

"בְּתוֹךְ שְׁלִשָּׁה - דְּבָרֵי הַכֹּל חַיִּיב,

לְמַעַלְה מֵעֵשְׂרָה - אֵינוֹ אֵלָא מִשׁוּם שְׁבוּת.

וְאִם הָיוּ רְשׁוּיֹת שְׁלוֹ - מוֹתֵר.

מִשְׁלִשָּׁה וְעַד עֵשְׂרָה:

רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב,

וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין."

6. צ,א

רס"י

אסור לזרוק מזה לזה. ואפילו הן שלו דאי משלו לשל חברו לא הוה שרי שמואל:
לאו מי אוקימנא. בעירובין:
דמדלי חד ומתני חד. דמתוך כך צריך לאמן ידו מגבוה לנמוך או מנמוך לגבוה טריד בה ודילמא לא זריק על הגג ונופל לרה"ר ואתי לאתויי ולהכי נקט ואתי לאתויי דאילו משום נפילת רה"ר ליכא חיוב חטאת דמתעסק הוא אצל הוצאה דלא נתכוון לזרוק לרה"ר:
כלבוד דמי. דרשות שאינו גבוה ג' בטל אצל רה"ר:
אמר ליה. סברא היא:
לפי שאי אפשר. להחליק רה"ר מגבשושית כאילו נלקטו במלקט ורהיטני פליינה **{מקצועה}** בלע"ז והן בשני גוויי כלים של עץ וברזל חד נעוץ בתוכו ובהן משה פני רוחב הקרש ומחליקה הלכך גבשושיות נמי רה"ר:
אמר ליה. אי מסברא אפילו ג' נמי:
המשלשל. מתחיל לארוג דופני הסוכה בערב כלפי מעלה ומשלשל ובא כלפי מטה:
משלשל. מוריד:
אם גבוהות מן הארץ ג' טפחים פסולה הא פחות מג' כשרה. דאמרינן לבוד כמי שנכפף עליהן ונשלמו עד למטה הכא לאו טעמא דתילקט הוא נראה לי דהכי גרסינן מאי איכא למימר:
התם משום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. ובפחות משלשה ליכא בקיעת גדיים:
תינח למטה למעלה מאי איכא למימר. למעלה היכא דאמרינן לבוד למעלה בכמה דוכתין כגון מקיפין ג' חבלים דעירובין (דף טז): וכגון שהרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג' טפחים פסולה (סוכה דף יז.).

אמר מר:

"אם היו ר'שיות שלו - מותר."

לימא תהוי תיובתיה דרב!

דאיתמר:

שני בתים בשני צדי רשות הרבים:

רבה פר רב הונא אמר רב:

אסור לזרוק מזה לזה,

ושמואל אמר:

מותר לזרוק מזה לזה.

ולאו מי אוקימנא להיא, כגון דמידלי חד ומתני חד, דזימנין נפל, ואתי לאתויי.

אמר ליה רב חסדא לרב המנונא,

ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא:

מנא היא מילתא דאמור רבנן:

כל פחות משלושה - כלבוד דמי?

אמר ליה:

לפי שאי אפשר לה לרשות הרבים שתילקט במלקט וברהיטני.

אי הכי שלשה נמי!

ותו,

הא דתנן:

"המשלשל דפנות מלמעלה למטה,

אם הן גבוהין מן הארץ שלשה טפחים - פסולה."

הא פחות משלושה - כשרה.

התם, היינו טעמא משום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה.

תינח - למטה,

למעלה - מאי איכא למימר?

אלא: כל פחות משלושה - כלבוד דמי,

הלכתא גמירי לה.

7. צז, א-ב

רש"י

כמאן דמלי. מתוך שהוא חושך ומלא הבלא:

אבל שאינו מקורה. כגון חצר: וקא קשיא ליה. בהא דאגמריה רביה:

דברים הדברים אלה הדברים. גבי שבת דכתיב בויקהל אלה הדברים אשר צוה וגוי דברים משמע תרין הי"א מרבי חד הא תלת אלה בגימטריא תלתין ושש אלו לייט כו' ומניינא למה לי על כרחיך לדעת כמה חטאות אדם מתחייב בהעלם אחד על השבת ואי מחייב אתולדה במקום אב בהעלם אחד הווי להו טובא:

אמר ליה רב יוסף. לרב חנא: מר מתני לה. להא דרב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי שתיים אהא דרבי:

וקשיא ליה דרבי אדרבי. רב יהודה לאו אהא אמרה אלא אדרי יהודה מתני לה ולא קשיא ליה דלא אשכחן בעלמא דפטר ר"י אתולדה במקום אב:

מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר. קודם שתנוח דאיכא תרתני הוצאה וזריקה ארבע אמות:

ה"ג ואחת משום העברה. ורבנן פטרי אהעברה משום דלא סבירא לה קלוטה כמה שהונחה ותהוי כמי שהונחה משיצתה בפתח וחזרה ונעקרה ונחה לסוף ד' אבל חייב הוא משום הוצאה:

ואיתעביד ליה מחשבתו. שנחה ביציאתה מיד הלכך חייב משום הוצאה אבל משום העברה לא מחייב ואע"ג דחשיב ליה כמה שהונחה ונעקרה והונחה משום שהיא תולדה במקום אב:

תנו רבנן:

"מְרֻשּׁוֹת הַרְבֵּים לְרֻשׁוֹת הַרְבֵּים, וְרֻשׁוֹת הַיְחִיד בְּאֻמְצָע: רַבִּי מַחֲיִיב, וְחַכְמַיִם פּוֹטְרִין."

רב ושמואל דאמרי תרווייהו:

לא חייב רבי אלא ברשות היחיד מקורה, דאמרינן: ביתאי - כמאן דמליא דמי, אבל שאינו מקורה - לא.

אמר רב חנא אמר רב יהודה אמר שמואל: מחייב היה רבי שתיים, אחת - משום הוצאה, ואחת - משום הכנסה.

יתיב רב חנא וקא קשיא ליה:

למימרא: דמחייב רבי אתולדה במקום אב. והתניא:

"דְּבִי אֹמֵר: 'דְּבָרִים, 'הַדְּבָרִים'"³⁹³ (שמות לה, א),

"אלה הדברים" - אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני!"

אמר ליה רב יוסף:

מר - אהא מתני לה, וקשיא ליה דרבי אדרבי, אנו - אדרבי יהודה מתנינן, ולא קשיא לן.

דתניא:

"מְרֻשּׁוֹת הַיְחִיד לְרֻשׁוֹת הַרְבֵּים, וְעַבְרַת אֲמוֹת בְּרֻשׁוֹת הַרְבֵּים: רַבִּי יְהוּדָה מַחֲיִיב, וְחַכְמַיִם פּוֹטְרִין."

אמר רב יהודה אמר שמואל:

מחייב היה רבי יהודה שתיים: אחת - משום הוצאה, ואחת - משום העברה.

דאי סלקא דעתך: חדא הוא דמחייב, מכלל דרבנן - פטרי לגמרי?! הא אפיק לה מרשות היחיד לרשות הרבים!

ממאי?

דילמא, לעולם אימא לך: רבי יהודה - חדא הוא דמחייב, ורבנן - פטרי לגמרי,

והיכי משכחת לה?

כגון דאמר: עד דנפקא ליה לרשות הרבים תנוח.

ובהא קמיפלגי:

דרבי יהודה סבר: אמרינן 'קלוטה כמה שהונחה', ואיתעבידא ליה מחשבתו. ורבנן סברי: לא אמרינן 'קלוטה כמה שהונחה', ולא איתעבידא ליה מחשבתו, אבל אתולדה במקום אב לא מחייב רבי יהודה!

³⁹³ ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם

רפ"י

אף השובט. עם שאר אבות מלאכות להא דאמרן דלכך נמנו שאם עשאן בהעלם א' חייב על כל א' וא':
שובט. מכרכר בכרכר:
ומדקדק. לאחר שמתח החוט של ערב מכה בכרכר בבי' וגי' מקומות וי"מ מדקדק משה האריגה כשיש שני חוטין כרוכין זה עם זה ומובדלים מן השאר משה אותן בכרכר או במחט:
מאי לאו דעבדינהו לכולהו. שובט ומדקדק בהדי שאר מלאכות דהא מוסיף קתני ומיסך ואורג נמנו עם אבות מלאכות ואלה תולדותיה: כדקתני שובט בכלל מיסך:
מאי מוסיף. הרי לא נמנו אלא אבות:
ולמאי דסלק אדעתא כו'. נהי נמי דמיחייב אתולדה במקום אב הכא לאו תרתני איכא דאי להכא לסוף ד' בעי לה דתנוח הכא לא מיחייב אהעברת ד' דלא עבר מתחלת לסוף ד' ברה"ר אלא אהוצאה לחודיה הוא דמיחייב והוצאה אריכא הוא דעבד:
ואי להכא. אצל היציאה קבעי לה דתנוח הכא לסוף ד' לא בעי לה דתנוח וליתא לזריקה ד' ולא מיחייב לה דבעינן עקירה מתחילת ד' ברה"ר והנחה לסוף ד' ברה"ר והכא עם יציאת הפתח הא לא נח והעביר לסוף ד' דניחייב אתרווייהו ומיהו אהוצאה הוא דמתחייב דנתקיימה מחשבתו דהא נח ברה"ר:
באומר כל מקום שתוצה תנוח. וכיון דלא איכפת ליה הויא ליה קיום מחשבה בתרווייהו:

לא סלקא דעתך,

דתנאי:

"דבי יהודה מוסיף אף: השובט,

והמדקדק.

אמרו לו: "שובט" - הרי הוא בכלל מיסך,

"מדקדק" - הרי הוא בכלל אורג."

מאי לאו דעבדינהו לתרווייהו בהדי הדדי,

ושמע מינה: מחייב היה רבי יהודה אתולדה במקום אב!

ממאי?

דילמא, לעולם דעבדה להא לחודה, והא לחודה,

ורבי יהודה אתולדה במקום אב לא מחייב,

ובהא קמיפלגי:

דרבי יהודה סבר: הני אבות נינהו,

ורבנן סברי: הני תולדות נינהו!

תדע, דקתני: **"דבי יהודה מוסיף,"**

אי אמרת בשלמא: אבות - מאי **"מוסיף"**? מוסיף אבות.

אלא אי אמרת: תולדות - מאי **"מוסיף"**?

איתמר נמי:

רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו:

לא חייב רבי יהודה אלא אחת.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דמחייב היה רבי יהודה שתים,

אי להכא קבעי לה, להכא לא קבעי לה.

אי להכא קבעי לה, להכא לא קבעי לה!

אמר ליה:

באומר: **"כל מקום שתוצה תנוח"**.

8. צז, ב

רש"י

הרי כתב שם משמעון. דתנן לקמן בפי הבונה (לקמן דף קג) דחייב בבי' אותיות ואף על פי שנתכוין למלאכה גדולה:

ולאו היינו דבעי מיניה כו' ואמר ליה באומר כו'. הא לא אמר הכי לא מיחייב אלא אם כן נחה במקום מחשבתו הכי נמי בתרוייהו מיפטר לא שנא נתכוון לזרוק שמונה וזרק ארבע לא שנא לזרוק ארבע וזרק שמונה פטור:

ה"ג ודקאמרת הרי כתב שם משמעון. ואנתכוין לזרוק שמונה וזרק ד' דפשיטא ליה לחיובא קא מוטיב מי דמי התם כל כמה דלא כתב שם לא מכתב שמעון הלכך כי כתב שם בכוונה כתבי' והא עבד ליה מלאכה דיש שם אדם בבי' אותיות הללו:

הכא כל כמה דלא זריק ד'. שתנוח לסוף ד' לא מזדרק ליה תמניא בתמיה הלכך כי נח לסוף ד' לא נתקיימה מחשבתו ולא דמי לשם משמעון לשון אחר ה"ג אמר מר הרי כתב שם משמעון מי דמי כו' והיא היא:

פשיטא: נתכוון לזרוק שמונה, וזרק ארבע, הרי כתב 'שם' מ'שמעון'.

נתכוון לזרוק ארבע, וזרק שמונה - מהו? מי אמרינן: הא אפיק ליה, או דילמא:

היכא דבעי, הא לא נח?

ולאו היינו דאמר ליה רבינא לרב אשי, ואמר ליה: באומר: "כל מקום שתדעה תנוח"!!

ודקאמרת: הרי כתב 'שם' מ'שמעון', מי דמי?!

התם - כמה דלא פתיב 'שם' לא מכתביב ליה 'שמעון', הכא - כמה דלא זריק ארבע לא מיזדרקי ליה תמני?!

רפ"י

מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע
 ד"א חייב. אם עבר ברה"ר ד"א
 ואפי' ע"י צירוף חייב:
פחות מארבע פטור. דמשום
 הוצאה לא מיחייב דלא אמרינן
 קלוטה כמה שהונחה:
רשויות. השוות:
מצטרפות. רשות הרבים זו עם
 רשות הרבים זו ודלא כר' יוסי
 דאמר בפרק המוציא יין (לעיל
 פ.) אף בהעלם אחד לרשות אחד
 חייב לשת"י רשויות פטור ועוד
 קא משמע לן דלא אמרינן
 קלוטה כמה שהונחה:

9. צז, ב - צח, א

תנו רבנן:

"הזורק מרשות הרבים לרשות הרבים, ורשות היחיד באמצע,

ארבע אמות - חייב,

פחות מארבע אמות - פטור".

מאי קא משמע לן?

הא קא משמע לן:

רשויות מצטרפות,

ולא אמרינן³⁹⁴: קלוטה כמה שהונחה.

10. צח, א-ב

רש"י

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בְּרִי יְהוּדָה אָמַר רַב אָבָא אָמַר רַב הֵינָא אָמַר רַב: הַמְעַבִּיר אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים מְקוֹרָה - פְּטוּר, לְפִי שְׂאִינוּ דוּמָה לְדָגְלֵי מַדְבָּר.

איני?!

וְהָא עֲגָלוֹת דְּמְקוֹרוֹת הוּיִין,

וְאָמַר רַב מְשׁוּם רַבִּי חֵיִיא:

עֲגָלוֹת: תַּחְתֵּיהוֹן,

וּבִינְיהוֹן,

וְצַדִּיהוֹן - רִשּׁוֹת הַרְבִּים!

כי קאמר רב:

בְּדַרְאָתָא.

מכדי, אורכא דעגלה - כמה הוא?

חמש אמיין.

פּוֹתֵיא דְקָרְשׁ - כִּמָּה הוּאִי?

אַמְתָּא וּפְלָגָא.

כמה מותיב?

תלתא.

פְּשָׂא לִיה פְּלָגָא דְאִמְתָּא.

כי שדי ליה מר ביני וביני, פלבוד דמי!

מי סברת, קרשים - אפותיהו הוה מנח להו?

אחודן מנח להו.

סוף סוף, סומכא דקרש - כמה הוי?

אמְתָּא.

כִּמָּה הוּא מוֹתִיב?

אַרְבַּעָה.

פְּשָׂא לֵה אִמְתָּא.

כי שדי לה מר ביני וביני, פלבוד דמי.

הניחא למאן דאמר: קרשים מלמטון עוביין אמה, מלמעלן פליו והולכין עד כאַצְבַּע - שפיר.

אלא למאן דאמר: קשם שמלמטון עוביין אמה, כך מלמעלה עוביין אמה - מאי איכא למימר!

אָמַר רַב פְּהֵנָא:

בְּאִטְבְּעֵי.

אִטְבְּעֵי - הֵיאַ מְנַח לְהוּ?

אֲגָבָא דְעֲגָלָה,

עֲגָלָה גּוּפָא - מְקוֹרָה הוּאִי!

צח, ב אָמַר שְׁמוּאֵל:

בִּיתְדוֹת.

מקורה מכוסה:

וְהָא עֲגָלוֹת. דמשכן:

דמקורות הו. בקרשים הסדורין עליהן רחבן לאורך העגלה ואורכן לרחבן על ראש דפנותיה וקא סלקא דעתך על פני כל אורך העגלות היו מסודרות:

וּבִינְיהוֹן. בין עגלה לעגלה שבצדה ואף על פי שראשי הקרשים יוצאים לכאן ולכאן שתי אמות ומחצה לכל רוח וראשי קרשים של עגלה זו מגיעין לראשי קרשים של זו שבצדה שהרי חמש אמות היו בין עגלה לעגלה כדלקמן ורחב עגלה חמש אמות החלל שתי אמות ומחצה ובין הדפנות והאופנים ועובי האופנים שתי אמות ומחצה ויי אמות אורך הקרש וכשאורכה נתון על דופני עגלה לרחבה נמצאו ב' אמות ומחצה בולטין מכל צד ונמצא ריוח שבין ב' העגלות מקורה בראשי קרשים:

וְצַדִּיהוֹן. ריוח שבין דופן עגלה לאופן ועובי האופן:

כִּי קָאֵמַר רַב. תחתיהן רה"ר:

בְּדַרְאָתָא. בריוח שבין שורות הסדר שהיה סודר קרש על קרש סדר אחד ומניחו ריוח וסודר סדר אחר ומניחו ריוח:

ה' אמות. כדלקמן:

כמה מותיב. כמה סדרים יכול להושיב על אורך דפנותיה תלתא ותו לא ומחזיקות ד' אמות וחצי פש ליה ריוח פלגא דאמְתָּא:

שדי ליה מר ביני וביני. כשאתה מחלק לריוח שבין הסדרים אין בכל ריוח אלא רביע אמה דהוא טפח ומחצה דה"ל לבד והיינו מקורה:

אחודן מנח להו. דאיכא רווחא טפי:

סומכא. עובי:

אמְתָּא. כדמשני לקמן עוביין אמה:

כמה מותיב. כמה סדרים הוא מסדר:

ארבעה. דעל כרחיק כל מה שיכול לסדר על פני אורך העגלה הוא מסדר ואינו מגביה להושיב זו על זו שהרי י"ב קרשים היו לעגלה אחת שמ"ח קרשים היו כ' קרשים לצפון ועשרים לדרום ושש למערב ושנים למקצועות וכיון דרחבן אמה וחצי ומושב חודן קצר אם אתה מסדר זו על זו הרבה הן נופלות הלכך כמה הוא מותיב ארבע דחמשה בחמשה לא יתבי דאי אפשר לדוחקן ולצמצם להושיב ה' בתוך ה' אמות ועוד מפני בליטת הטבעות:

כִּי שְׂדֵי מַר בִּינֵי וּבִינֵי. לחלקה לאמה זו ג' רווחים שבין ארבע סדרים כלבוד דמי שאין כאן ריוח אלא שני טפחים:

הניחא. הא דאמרת שהריוח הזה רשות הרבים הוא למ"ד שעובי הקרשים כלה והולך עד כאצבע איכא למימר דאיכא רווחא טפי בין ד' סדרים:

אלא למ"ד כו'. פלוגתא לקמן בשמעתין:

אמר רב כהנא באטבעי. בריוח שבין צדי הקרשים שהטבעות קבועות בהם קאמר רב דהוי רשות הרבים כלומר אי אפשר לסדר בה ארבע סדרים כדקאמרת לפי טבעות קבועין בקרשים כדכתיב (שמות כו) ואת טבעותיה תעשה והב שהיה תוחב הברחים לתוכן לפי שהן גבוהות וכשיושבות על האדנים שאינם אלא אמה מנענות לפנים או לאחור אלא שהברחים מחברים את כולם והברית התיכון מחבר כל ג' הרווחות ומחזיקין זה את זה ואותן טבעות זקופין היו ולא שוכבין והיו רחבין ואי אפשר להן לעמוד זה כנגד זה באותו ריוח לפיכך מושיב שתיים זו אצל זו בראש העגלה האחת ופונה צד הטבעות של חיצונה לחוץ ושל פנימית לפנים ואין צריך להניח ריוח ביניהן וכן בראש העגלה השני וכל אחת הריוח באמצע בין צדי הטבעות כך פירשו רבותי וכך היו גורסין אמר רב כהנא באטבעי אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה ועגלה גופה מקורה הואי אמר שמואל ביתדות ומפרש אטבעי כמו טבעי ופרכינן הנך רווחא דאטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה כדפרישית והתינו צדיהן וביניהן רשות הרבים אלא תחתיהן היכי הוי רשות הרבים הא עגלה גופה מקורה הואי דקא סלקא דעתך שהיו עשויות כעלייה מלמטה אתותן שלנו שטוענין בהן חול ועפר לבניו:

אמר שמואל ביתדות. לא היו מקורות מלמטה אלא יתדות היו וריוח ביניהן כעין אותן שלנו העשויות להביא עצים. ולי נראה פי' דאטבי כמו אטבא דספרי האמור במנחות (ד' לב.) והוא גלואוין {חתיכת-עץ כפופה בקצה} בלע"ז שמבקע מקל אחד בראשו ונושך בו דפי הקונטרס והכי קאמר רב כהנא באטבי לא היה נותן ריוח בין כל סדרא וסדרא כדקאמרת דמתוך שהסדר גבוה ג' קרשים כל אחד רחבו אמה וחצי ומושב קרש שהוא אמה של עובי ותו לא הרי הן נופלות זו על זו אלא מושיב שתי שורות של שלש שנים זו אצל זו כמין אטבי ששתי צלעות האטבא סמוכות זו לזו כן מושיב לראש העגלה האחת ומחזיקות זו את זו ונמצא מקום מושב הסדר ב' אמות וכן עושה לראש השני ואמת הריוח באמצע ופרכינן היכא מנח להו לקרשים אגבא דעגלה והא עגלה גופה מקורה הואי ותנינן צדיהן וביניהן כו' כדפרי' וללשון רבותי אין לשון הגירסא נראה כפירושן ולמה הוזכרו אותן טבעות כאן לשלחופיהו לקרשים שבשני סדרים הפנימית שלא יחו טבעותיהן מכוונין זו כנגד זו:

11. צח, ב

כ"י

ולהלן הוא אומר תמו נכרתו. מה תמו הנאמר להלן לשון כלייה אף תמים האמור כאן לשון כלייה:
שנא יחדו. כולן שוות:
דלא לייטי דנסרא. קרש אחד מב' חתיכות:

דלא לישלחופינהו. אחד לפניו ואחד לחוף אלא מושיב הקרשים מכוונין זה אצל זה שיעמדו הקרשים מכוונים עוביה של זו כנגד עוביה של זו:

ואתי פותיא דהני וממלא סומכא דהני. שכשהושיב ששה קרשים למערב נמצא רחבן תשע אמות והמשכן רחבו י' נמצא חסר הכותל חצי אמה לצפון וחצי אמה לדרום ומביא שני קרשים אחד למקצוע זה ואחד למקצוע זה ומושיבן אצל השש ורוחב הקרש אמה וחצי נמצא חצי האמה ממלא וסותם חסרון הקיר מערבי והאמה מכסה עביו של קרש הדרומי החיצון נמצאו הזוויות שיון מבחוץ שני חודי הקרשים סמוכין יחד וכן לצפון:

האי עייל והאי נפיק. דכיון דקרש אחד שבדרום ושבצפון למעלה כלה בעביו וקרש ההוא נותן במקצוע רחב אמה וחצי נמצא רחב הקרש של מקצוע בולט ויוצא לדרום מלמעלה חוץ מעביו של דרומי וכן לצפון:

דשפי להו. לרוחב ב' קרשים שבמקצוע ומקצרן למעלה מרחבן שלא יהיו בולטין:
כי טורים. ההרים הללו שהן משופעין [מב' צדדים]:

בנס היה עומד. שאחר שהקרשים כולן נתונים באדנים לצפון למערב ולדרום היה נותנו ומבריה לשלשת הרוחות ואין לך אומן יכול לעשות כן ובנס היה נכפף מאליו:

דל עשר לאיגרא. לרחב חלל המשכן שהוא י' אמות:

לרבי יהודה. דאמר למעלה כלין עוביין של קרשים לכאצבע אינן ממעטין ביריעות וכשפורשן לרחב המשכן נופלות תשע אמות לצפון ומכסין ט' אמות לקרשים מבחוץ ואמה של אדנים מגולה שהאדנים גבהן אמה וחלולין הם והקרשים חרוצין למטה באמצע חצי אמה רחב בגובה אמה ונשאר חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן והן שתי ידות לקרש האחד ומחסר מן הידות מבחוץ ומשני צידיהן לרכוב על עובי דופני האדן כשנועץ שתי הידות בשני אדנים כדי שיהיו הקרשים תכופות ומשולבות אשה אל אחותה ולא יהא עובי האדן מפסיק ביניהן:

לרבי נחמיה. דאמר אף מלמעלה עוביין אמה ממעט עובי הקרשים הדרומיות והצפוניות אמה לכאן ואמה לכאן באורך היריעות ואינן נופלות אלא ח' אמות לכל צד:

מיגליא אמה מן הקרשים. חוץ לאדנים ואמה דאדנים:

שדי פותייהו לאורכא דמשכן. לאחר שחברו ה' יריעות לבד וכל אחת ד' אמות רחב הרי כ' אמות וכנגדן במחברת השנית שהיא של ה' יריעות. הרי מ' ל' מהן הויין גג למשכן לאורכו ועשר העודפות:

תנו רבנן:
"קרשים:

מלמטן - עוביין אמה,
ומלמעלן - כליו והולכין עד כאצבע.

שנאמר: "יהיו תמים על ראשו"³⁹⁵ (שמות כו, כד),
ולהלן הוא אומר: "תמו נכרתו"³⁹⁶ (יהושע ג, טז),

דברי רבי יהודה.

רבי נחמיה אומר:

כשם שמלמטן - עוביין אמה,
כך מלמעלן - עוביין אמה,

שנאמר: "יחדיו" (שמות כו, כד)."

והכתיב: "תמים"!

ההוא דליתו שלמין,
ולא ליתו דניסרא.

ואידך נמי,

הכתיב: "יחדיו"!

ההוא דלא לישלחופינהו מהדדי.

בשלמא למאן דאמר: כשם שמלמטן עוביין אמה, כך מלמעלן עוביין אמה,
היינו דכתיב: "ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים.

ושני קרשים תעשה למקצעת"³⁹⁷ (שמות כו, כב-כג),

דאתי פותיא דהני, ממלי ליה לסומכא דהני.

אלא למאן דאמר: מלמטן עוביין אמה, מלמעלן כליו והולכין עד כאצבע -
האי עייל והאי נפיק!

דשפי להו כי טורין.

"והבריה התיכן בתוך הקרשים"³⁹⁸ (שמות כו, כח).

תנא:

"בנס היה עומד".

"ואת המשכן תעשה עשר יריעות ...

ארף היריעה האחת שמנה ועשרים באמה"³⁹⁹ (שמות כו, א-ב).

שדי אורפייהו לפותיא דמשכן - כמה הויא? עשרין ותמני.

דל עשר לאיגרא - פשא להו תשע להאי גיסא, ותשע להאי גיסא.

לרבי יהודה - מיגליא אמה דאדנים.

לרבי נחמיה - מיגליא אמה דקרשים.

שדי פותייהו לאורכא דמשכן - כמה הויא? ארבעין.

³⁹⁵ ויהיו תמים על ראשו אל הטבעת האחת כן יהיה לשניהם לשני המקצעות יהיו

³⁹⁶ ויעמדו המים הידדים מלמעלה קמו נד אחד הרחק מאד מאדם העיר אשר מצד צרתן והיידדים על ים הערבה ים המלח תמו נכרתו והעם עברו נגד יריחו

³⁹⁷ כב ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים. כג ושני קרשים תעשה למקצעת המשכן פיירכתים

³⁹⁸ והבריה התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה

³⁹⁹ א ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר ותכלת וארגמן ותלעת שני קרבים מעשה השב תעשה אתם.

ב ארף היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לכל היריעות

כ"י

לרבי יהודה. דאמר אין עובי קרשים שבמערב ממעט בהו נמצא היו"ד אמות כולן תלויות ומכוסות כל י" אמות של אורך הקרש הרי אף האדנים של צד מערב מכוסין:

ועשית יריעות עזים. אלו יריעות עליונות הפרוסות על יריעות התחתונות העליונות קרויות אהל כלומר לגג ומכסה והתחתונות קרויות משכן עצמו שהן לנוי תכלת וארגמן ותולעת שני:

מיכסיא אמה דאדנים. שנשאר מן התחתונות יכסוה העליונות:

לרבי נחמיה מיגליא אמה דאדנים. ועודפה של יריעה זו הוצרך לכסות אמה דקרשים שלא כסוה התחתונות:

בעודף. שיריעות האהל עודפות על יריעות המשכן בי אמות יהיה סרוח על כיוונו התחתונות לכסות מה שלא כסוהו:

ארבעים וארבע. דיי"א יריעות היו:

תרתין דכפלא. שהיתה נוטה רוחב חצי יריעה על רוח מזרחית שלא היו שם קרשים שהוא פתח למשכן ואין שם אלא מסך פרוש כמו וילון כדכתיב ועשית מסך לפתח האהל וגו':

בשלמא לרבי יהודה. דאמר עובי הקרשים לא ממעט ביריעות היינו דכתיב חצי היריעה העודפת בעליונות יותר מן התחתונות תסרח על אחורי המשכן סרוח על כל אורך הקרשים והאדנים של מערב ונגררות בארץ:

מאי תסרח. אמה אחת נגררת ותו לא שהרי עובי הקרשים מיעט בה אמה:

מחברותיה. חצי היריעה סרוחה מחברותיה אמה ממנה לכסות האדנים ואמה נגררת:

ושיפוליה. שולי בגדיה כך היתה יריעה של אחריו נגררת בארץ:

דל תלתין לאיגרא - פשא להו עשר.
 לרבי יהודה - מכסיא אמה דאדנים.
 לרבי נחמיה - מיגליא אמה דאדנים.

"ועשית יריעות עזים לאהל ... אך היריעה האחת שלשים פאמה"⁴⁰⁰ וגו' (שמות כו, ז-ח) - שדי אורכיהו לפותיא דמשכן - כמה הויא? תלתין.

דל עשר לאיגרא - פשא להו עשר להאי גיסא, ועשר להאי גיסא.
 לרבי יהודה - מיכסיא אמה דאדנים,
 לרבי נחמיה - מיגליא אמה דאדנים.

תנאי נמי הכי:

"והאמה מזה והאמה מזה בעדף"⁴⁰¹ (שמות כו, יג) - לכסות אמה של אדנים.

דברי רבי יהודה.

רבי נחמיה אומר:

לכסות אמה של קרשים."

שדי פותייהו לאורכיה דמשכן - כמה הויא? ארבעין וארבע.

דל תלתין לאיגרא - פשא להו ארבע סרי.

דל תרתין לכפלא, דכתיב: **"וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל"**⁴⁰² (שמות כו, ט), פשא להו תרתין סרי.

בשלאמא לרבי יהודה, היינו דכתיב: **"חצי היריעה העדפת תסרח"**⁴⁰³ (שמות כו, יב). אלא לרבי נחמיה, מאי "תסרח"?

תסרח מחברותיה.

תנא דבי רבי ישמעאל:

"למה משכן דומה?

לאשה שמהלכת בשוק ושיפוליה מהלכין אחריה."

⁴⁰⁰ ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן עשתי עשרה יריעות תעשה אתם.

⁴⁰¹ ח אך היריעה האחת שלשים פאמה ורחב ארבע פאמה היריעה האחת מזה אחת לעשתי עשרה יריעות

⁴⁰² והאמה מזה והאמה מזה בעדף בארץ יריעות האהל יהיה סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכסותו

⁴⁰³ והפרת את המש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל

⁴⁰³ וסרח העדף בידיעות האהל חצי היריעה העדפת תסרח על אחרי המשכן

12. צח, ב - צט, א

רש"י

חרוצים היו קרשים. כמו שפירשתי חצי אמה באמצע רחבן מלמטה בגובה אמה ונשארו הידות לכאן ולכאן וגם הם חרוצים מבחוץ כשיעור עובי דופן האדן ברחב ובגובה אמה עד הארץ לרכוב על האדן שיהו משולבות קרש על קרש ולא יפסיק עובי שני האדנים ביניהם:

וחלולים היו האדנים. שבאותו חלל היו תוקעין ידות הקרשים:

ונראין קרסין בלולאות. מילתא אחריתי היא שתי מחברות היו היריעות כל אחת ואחת ה' יריעות תפרות זו עם זו במחט על פני כל ארכן ובאמצע היה מחבר בקרסים מחברת עם מחברת שהיו לולאות בשפת חיצונה של כל מחברת באמצע המשכן אלו כנגד אלו כדכתיב מקבילות הלולאות וגו' (שמות כו):

נשא לבן. יתירות חכמה משמע:

תנו רבנן:

"חרוצים היו קרשים,

וחלולים היו האדנים,

צט, א ונראין קרסין בלולאות פפוכבים ברקיע".

תנו רבנן:

"יריעות:

התחתונות: של תבלת,

ושל ארגמן,

ושל תולעת שני,

ושל שש.

ועליונות: של מעשה עדים.

וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות יותר ממה שנאמרה בתחתונות,

דאילו בתחתונות בתיב: "וכל אשה חכמת לב בידיה טוה"⁴⁰⁴ (שמות לה, כה),

ואילו בעליונות בתיב: "וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוה את העדים" (שמות לה, כו).

ותניא משום רבי נחמיה:

"שטוף בעדים,

וטווי מן העדים".

⁴⁰⁴ ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד הרחק מאד מאדם העיר אשר מצד צרתן והיורדים על ים הערבה ים המלח תמו נכרתו והעם עברו נגד יריחו

13. צט, א

רס"י

בין עגלה לעגלה. שבצדה ה' אמות כמלא אורך העגלה: **למה לי**. אורך העגלה ה' אמות: **בארבע ופלגא סגי**. שאם מסדרן על רחבן אינו מסדר על ה' אמות יותר מג' והרי בארבע ומחצה יכול לסדרן ואי מסדרן בחודן יותר מד' לא יסדר מפני הפסקת מקום הבריחים שבאמצע הסדרים ובפלגא אמה נמי תסגי ליה:

דלא לידחקו. אם בא לסדרן על רחבן: **צדי עגלה**. חלל שבין דפנות לאופנים ועובי הדופן ועובי האופן:

כמלא רחב עגלה. שני הצדדים כמלא רחב חללה דהיינו אמה ורביע לכל צד: **למה לי**. רחבה תרתי ופלגא אם מפני שאם יצטרך להושיב מן הקרשים לתוכה יכניס: **באמתא ופלגא סגי**. וישכיבם בה על חודן:

כי היכי דלא לידדו קרשים. שלא יהיו הקרשים המוטלים לאורכן על דפנותיה לרחבן מדדין ונוטין לכאן ולכאן שאם מושבות הקרשים קצר מתוך שהן ארוכות ויוצאות לחוץ הרבה יכבד אחד מן הראשין כשהן מדדין בהליכתן ויפלו:

חמיסרי הויין. שתי העגלות ההולכות זו בצד זו רחב כל אחת ה' אמות הרי י' וה' אמות ריוח שבין עגלה לעגלה הרי ט"ו ואם תאמר יותר מעשרים הן שהרי הקרשים אורכן י' אמות והן מוטלות על גבי דופני עגלה לרחבה נמצא אורך הקרשים הרי כ' אמה לבד מה שצריך למשוך קרשי כל עגלה ועגלה לצד החיצון של עגלה שלא יגיעו ראשי הקרשים זו בזו ומעכבין את הילוד העגלות אין זה תשובה שהקרשים למעלה מעשרה הן שהעגלה גבוה י' ולגבי רה"ר לית לן למיחשב אלא מקום העגלות וריוח שביניהן שהוא למטה מ"י דכל למעלה מ"י לאו רה"ר היא הלכך לא חשיב ליה:

אמתא יתירתא הואי. עוד צריך להיות ברחב הדרך עודף אמה שתתן חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן לשני צדדין החיצונות של ב' עגלות:

דקאי בן לוי דאי משתלפי. זו מזו ליפול לתוך אויר שביניהם: **הוה נקיט להו**. נכנס לבין האויר אמה שביניהם ועומד בחצי אמה שיש בין העגלה לצדדין ומתקן את הסדר זו על זו שלא תפול העליונה וכל הדרך הוא מהלך אחורי העגלה וכשרואה אותן משתלפות אל תוך האויר רץ לתוך בליטת הקרשי שבצדדין עד שמגיע לאמת האויר שביניהם ודוחק עצמו לעמוד בחצי אמה עד שיחזיר הנשלפת למקומה ועל סדרה:

"שתי גזזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים, המושיט והזורק מזו לזו - פטור, היו שתיהו בדיוטא אחת, המושיט - חייב, והזורק - פטור, שכן היתה עבודת הלויים: שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים, מושיטין הקרשים מזו לזו, אכל לא זורקין".

אמר רב משום רבי חייא: עגלות: תחתיהן, וביניהן, וצדיהן - רשות הרבים.

אמר אבוי: בין עגלה לעגלה - כמלא ארך עגלה. וכמה רחב עגלה? חמש אמות.

למה לי? בארבע ופלגא סגי!

כי היכי דלא לידחקו קרשים.

אמר רבא: צדי עגלה - כמלא רחב עגלה. וכמה רחב עגלה? שתי אמות ומחצה.

למה לי? באמתא ופלגא סגיא!

כי היכי דלא לידדו קרשים.

אלא דקימא לן: דרך רשות הרבים - שש עשרה אמה, אנו דגמרינן לה ממשכן, דמשכן - חמיסרי הואי!

אמתא יתרא הואי, דהוה קאי בן לוי, דכי משתלפי קרשים, הוה נקיט להו.

14. צט, א-ב

רש"י

מתני'
חולית הבור. קרקע חפירת הבור נותנין סביבותיו להקיף כמין חומה כמו שאנו נותנין היקף עצים או אבן סביב פי הבור:

גמ'
למה לי למתני חולית הבור והסלע. פשיטא לן דסלע נקט לענין גובהה ובור לענין עומק שנוטל מתוכו ומוציא לרשות הרבים דאי לענין גובהה כגון למוריד מחוליא למטה וכגון דרחבה ארבע למה לי למיתניא כלל הא תנא ליה סלע אלא ודאי למוציא מתוך אוגני בור נקט לה וכיון דהכי הוא חוליא למה לי ליתני הבור לעומק והסלע לגובה:

מצטרפין לעשרה. לשויה הבור רה"י היחיד ואם הוציא מתוך אוגן חוליא חייב:

מחיצה י'. שיהא הממלא עומד לפנים מן המחיצה וממלא:

ואין שותין הימנה. לעמוד על שפתה ולשאוב בכלי ולהכניס ראשו לחללה ולשתות כדתנן לא יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י שמא ימשוך הכלי אצלו: **אלא אם כן הכניס ראשו ורובו.** במקום שהוא שותה:

משנה

חולית הבור,

והסלע:

שהן גבוהין עשרה ורחבן ארבעה, הנוטל מהן והנותן על גבן - חייב.

פחות מכן - פטור.

גמרא

למה לי למיתני: "חולית הבור והסלע"?

ליתני: 'הבור והסלע'!

מסייע ליה לרבי יוחנן,

דאמר רבי יוחנן:

בור וחוליתה - מצטרפין לעשרה.

תניא נמי הכי:

"בור ברשות הרבים:

עמוקה עשרה, ורחבה ארבעה - אין ממלאין הימנה בשבת,

אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה עשרה טפחים.

צט, ב

ואין שותין הימנה בשבת,

אלא אם כן הכניס לה ראשו ורובו.

ובור וחוליתה - מצטרפין לעשרה."

15. צט, ב

כ"י

הרי עקירה באיסור. מרה"ר:
 הרי הנחה באיסור. ברה"י:
ממקום פטור קאתיא. שאי אפשר שלא הגביה תחילה למעלה מן העמוד שהוא מקום פטור שאינו אויר רה"ר ואויר רה"י נמי לא הוי דכי אמרינן רה"י עולה עד לרקיע ה"מ כנגד רה"י אבל האי מקמי דלימטי לאויר עמוד אגביה למעלה מעשרה:
מתניתין היא. הנוטל מהן והנותן על גבן חייב:
ברוקא דהדדי תפיתו. כולכם רוק אחד אתם רוקקים:
ואת לא תסברא. דמתני' היא:
במחט. דאינה גבוהה:
דאית לה. לסלע מורשא נמוך מ"י וכיון דכולה גבוהה י' בר מההיא מורשא ואיהו לא הוי מקום חשוב הוי ליה חורי רשות היחיד:
אי נמי דרמיא. מחט בחריץ שבסלע שבראשו ולא נפל מלמעלה מ"י אלא לתוך י':

בעא מיניה רב מרדכי מרבא:
 עמוד ברשות הרבים,
 גבוה עשרה ורחב ארבעה,
 וזרק ונח על גביו - מהו?

מי אמרינן: הרי עקירה באיסור, הרי הנחה באיסור,
 או דילמא:
 כיון דממקום פטור קאתיא - לא?

אמר ליה:
 מתניתין היא.

אתא ש"י ליה לרב יוסף.
 אמר ליה: מתניתין היא.

אתא ש"י ליה לאב"י.
 אמר ליה: מתניתין היא.

אמר להו:
 מולכו ברוקא דהדדי תפיתו.

אמרו ליה:
 ואת, לא תסברא?
 והתנן:
"הנוטל מהו ונותן על גבן - חייב" (שבת צט.).!

אמר להו:
 דילמא מתניתין במחט.

מחט נמי, אי אפשר דלא מדליא פורתא!

דאית ליה מורשא.

אי נמי,
 דרמיא בחריצה.

16. צט, ב

רפ"י

מוקף לכרמלית. בכותל זה הקיפו בקעה שהיתה כרמלית ועל ידו נעשית רה"י כגון שהוקף לדירה או לא הקיפו בו אלא בית סאתים:
וזרק. מרה"י ונח על ראשו מהו:
או דילמא כיון. דכותל זה עשאה לכרמלית זו רה"י:
כמאן דמלי דמיא. והוי אצל ראשו כארעא סמיכתא כל החלל:
לאחרים. כל החלל עשאו רה"י:
לעצמו לא כל שכן. ראש הכותל:

אמר רב מישא:
בעי רבי יוחנן:

כותל ברשות הרבים: גבוה עשרה,
 ואינו רחב ארבעה,
 ומוקף לכרמלית,
 ועשאו רשות היחיד.
 וזרק ונח על גביו - מהו?

מי אמרין: כיון דאינו רחב ארבעה - מקום פטור הוא,
 או דילמא:
 כיון דעשאו רשות היחיד - כמאן דמלי דמיא?

אמר עולא:

קל וחומר: לאחרים - עושה מחיצה,
 לעצמו - לא כל שכן?!

איתמר נמי:

אמר רבי חייא בר אשי אמר רב, וכן אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן:
 כותל ברשות הרבים: גבוה עשרה,
 ואינו רחב ארבעה,
 ומוקף לכרמלית,
 ועשאו רשות היחיד,
 הזורק ונח על גביו - חייב.
 לאחרים - עושה מחיצה,
 לעצמו - לא כל שכן?!

17. צט, ב

רש"י

ועקר ממנה חוליא. והניחו ברה"ר מי מיחייב אע"ג דמקמי עקירה לאו רה"י הוה בשעת עקירה מיהא רה"י הוה :
וסיילוק מחיצה. בהנחה זו נסתלקה מחיצת הבור שנתמעטה מעשרה מי מהני האי מיעוטא למיפטריה או לא :
בדבילה שמינה. שנדבק בפני הכותל :
ואמאי. מיחייב הא מתני' ד' אמות קתני ואפילו מצומצמות וכי נח בפני הכותל נתמעט הזריקה מדי' אמות כדי מקום הדבילה וקתני חייב כיון דמעיקרא ד' אמות הוה :
התם לא מיבטיל ליה. דבילה הלכך לאו מיעוט הוא :

בְּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן:

בּוֹר תִּשְׁעָה, וְעָקַר מִמֶּנּוּ חוּלְיָא וְהִשְׁלִימָהּ לְעֶשְׂרָה - מֵהוּ?

עֲקִירַת חֲפֶז וְעֶשְׂיִית מִחִיצָה בְּהַדֵּי הַדְּדֵי קָאָתוּ, וּמִיחִיִּב,

או:

לֹא מִיחִיִּב?

וְאִם תִּימְצִי לֹאמַר: כִּיּוֹן דְּלֹא הוּי מִחִיצָה עֶשְׂרָה מְעִיקְרָא - לֹא מִיחִיִּב. בּוֹר עֶשְׂרָה וְנָתַן לְתוֹכָהּ חוּלְיָא, וּמִיֶּעֱטָהּ - מֵהוּ?

הַנַּחַת חֲפֶז וְסִילוּק מִחִיצָה בְּהַדֵּי הַדְּדֵי קָאָתוּ, מִיחִיִּב,

או:

לֹא מִיחִיִּב?

תִּיפְשׁוּט לִיָּה מְדִידִיה,

דִּתְנִן:

"הַזֹּרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת בְּכוֹתֵל:

לְמַעַלָּה מִעֶשְׂרָה טַפָּחִים - בְּזֹרֵק בְּאוֹר.

לְמַטָּה מִעֶשְׂרָה - בְּזֹרֵק בְּאֶרֶץ,

וְהַזֹּרֵק בְּאֶרֶץ אַרְבַּע אַמּוֹת - חַיִּיב" (שבת ק.)

וְהוֹיֵנָן בֵּיהּ: וְהָא לֹא נַח!

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּדַבְּלָהּ שְׁמִינָה שְׁנִינּוּ.

וְאָמַי? הָא קָא מְמַעֵט מְאֻרְבַּע אַמּוֹת!

הַתָּם - לֹא מְבַטֵּל לִיָּה,

הַכָּא - מְבַטֵּל לִיָּה.

רס"י

על גבי יתידות. דקות שהיו גבוהות יי ואין רחבות ד' ודף זה רחב ד' עשאו רשות היחיד : מהו. להתחייב בזריקה זו : וחפץ על גביו. ואם תימצי לומר הוא אם תימצי לומר כר' יוחנן דהנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי לא מיחייב הכא ודאי אדף לא מיחייב מיהו אחפץ מהו לחיובי : דלא אפשר דלא מידלי. החפץ מעל הדף בשעת הנחת הדף והדר ניחח : כעשיית מחיצה. ברישא והדר הנחת החפץ דמי חייב דבשעת הנחתו כבר נעשה דף רה"י :

18. צט, ב

בְּעֵי רָבָא:

זֶרֶק דֶּף, וְנָח עַל גְּבֵי יְתִידוֹת - מַהוּ?

מַאי קָמִיבְעֵינָא לִיהָ?

הַנְּחַת חֶפֶץ וְעִשְׂיִית מַחֲצֵה בְּהַדֵּי הַדְּדֵי קָאָתוּ, הֵיִינוּ דְרַבֵּי יוֹחָנָן!

כִּי קָמִיבְעֵינָא לִיהָ לְרָבָא, כְּגוֹן דְּזֶרֶק דֶּף וְחֶפֶץ עַל גְּבֵי - מַאי?

כִּיּוֹן דְּבְּהַדֵּי הַדְּדֵי קָאָתוּ - כְּהַנְּחַת חֶפֶץ וְעִשְׂיִית מַחֲצֵה דְּמִי, אִוּ דִּילְמָא:

כִּיּוֹן דְּלֹא אֶפְשָׁר דְּלֹא מִידְלָא פּוֹרְתָא וְהַדְר נִיחַח - כְּעִשְׂיִית מַחֲצֵה וְהַנְּחַת חֶפֶץ דְּמִי?

תִּיקוּ.

19. צט, ב - ק, א

רש"י

היינו הנחתן. ואם נטל מקצתן והוציא הוה עקירה:
 לאו היינו הנחתן. ואם נטלו משם לאו עקירה היא:
שמן על גבי יין. לענין שבת מחלוקת ר' יוחנן בן נורי ורבנן:
דתנן שמן. של תרומה:
שצף על גבי יין. של תרומה משום הכי נקט טבול יום משום דפוסל ואינו מטמא הלכך לא פסל אלא שמן בלבד דלאו חיבור הוא למיהוי כחד ואילו הוה טמא הוה מטמא ליה לשמן ושמן פסל ליה לייך:
שניהם חיבור. דהוי כחד ונפסל אף היין ולענין שבת נמי לרבנן הוה ליה כאגוז על גבי מים ולרבי יוחנן הוה ליה כמים על גבי מים:

אמר רבא:
 פשיטא לי:
 מים על גבי מים - היינו הנחתן.
 אגוז על גבי מים - לאו היינו הנחתן. **קא**

בצי רבא:
 אגוז בכלי,
 וכלי צף על גבי מים - מהו?
 מי אמרינן: בתר אגוז אזלינן, והא נייח,
 או דילמא:
 בתר כלי אזלינן, והא לא נייח?

תיקו.

שמן על גבי יין - מחלוקת רבי יוחנן בן נורי ורבנן.
 דתנן:
**"שמן שצף על גבי יין,
 ונגע טבול יום בשמן - לא פסל אלא שמן.
 רבי יוחנן בן נורי אומר:
 שניהם חיבור זה לזה"** (טבול יום ב, ה).

20. ק, א

רפ"י

וזרק לתוכה מחצלת. משום סיפא נקט ליה דבעי למימר חלקה במחצלת פטור לאשמעייהו דהנחת חפץ וסילוק מחיצה בהדדי פטור והכא סילוק מחיצה דזיל הכא ליכא ארבעה וזיל הכא ליכא ד' דבצר ליה עובי מקום מחצלת:

כל שכן חוליא. דסילוק מחיצה ודאי הוא דמבטיל לה:

לרבי יוחנן מחצלת פשיטא ליה דלא מבטלה. דאי נמי אמרינן סילוק מחיצה והנחת חפץ כי הדדי פטור הכא חייב דלא מבטיל ליה הלכך לאו סילוק מחיצה היא:

וזרק לתוכה. מרה"ר מידי דנייחא כגון אבן או מים: **חייב.** ולא אמרינן כיון דמלא הוא לא הוי רה"י דמבטיל להו מחיצות:

מלאה פירות. פטור דבטיל מחיצות כאילו מלאה עפר: **תניא נמי הכי.** דמים לא מבטיל מחיצה:

מן הים לאיסרטיא. מכרמלית לרה"ר פטור:

איסרטיא. הוא סרטיא: **ר"ש אומר אם יש.** בים במקום שזרק גומא מיוחדת לבדה עמוקה עשרה ורחבה ד' רה"י לעצמה היא ולא הוי כשאר ים אף על גב דים נמי עמוק הוא וממילא שמעינן מדרי"ש דמים לא מבטיל מחיצה:

אמר אביי:

בור ברשות הרבים: עמוקה עשרה, ורחבה שמונה:

וזרק לתוכה מחצלת - חייב, חילקה במחצלת - פטור.

לאביי, דפשיטא ליה דמחצלת מבטלא מחיצה, כל שכן חוליא דמבטלא מחיצה.

לרבי יוחנן, דמייבטיא ליה חוליא, מחצלת - פשיטא דלא מבטלא מחיצתא.

ואמר אביי:

בור ברשות הרבים: עמוקה עשרה, ורחבה ארבעה:

מלאה מים, וזרק לתוכה - חייב, מלאה פירות, וזרק לתוכה - פטור.

מאי טעמא?

מים - לא מבטלי מחיצתא, פירות - מבטלי מחיצתא.

תניא נמי הכי:

"הזרקה מן הים לאיסרטיא,

ומן האיסרטיא לים - פטור.

רבי שמעון אומר:

אם יש במקום שזרק, עמוק עשרה ורחב ארבעה - חייב."

21. ק, א

רס"י

גמ'

רבי מאיר ורבנן. דאיפליגו בחוקקים להשלים בפ"ק דיומא (דף יא:) ובעירובין (ד' יא:) לר"מ דאמר חוקקין להשלים במקו' שיש כדי לחוק הכא חייב דרואין החור כאלו הוא ארבע: **תל המתלקט.** שהוא מדרון והולך ומתלקט מעט מעט עד שמגביה י' מתוך ד"א הרי הוא כאלו זקוף כולו והוי רה"י במקום גובהו ואם זרק מרה"י ונח על גביו חייב ודוקא נקט מתוך ד' אמות דאי מתוך ה' הרי הוא כשאר רשות הרבים דניחא תשמישתיה להילוך: **ונעשה מדרון לרה"י.** שהיה קרקע המבוי גבוה מקרקע רה"י והוצרך לשפע אצל פתחו לצד רה"י או שהיה שוה לרה"י ונעשה מדרון לתוכה שהיה רה"י גבוה מקרקע המבוי וכניסת המבוי נמי מן הפתח ולפנים גבוה כקרקע רה"י ברחב אמה או חצי אמה ואח"כ הוא נעשה מדרון לצד דופן האמצעי: **אותו מבוי אינו צריך לחי.** דאותו גובה שבצד הפתח הוה ליה מחיצה אף על פי שהוא משפע והולך:

משנה

הזורק ארבע אמות בכותל: למעלה מעשרה טפחים - זורק באויר, למטה מעשרה טפחים - זורק בארץ. הזורק בארץ ארבע אמות - חייב.

גמרא

והא לא נח!

אמר רבי יוחנן:

בדבילה שמינה שנינו.

אמר רב יהודה אמר רב אמר רבי חייא:

זרק למעלה מעשרה, והלכה ונחה בחור כל שהוא - באנו למחלוקת רבי מאיר ורבנן. לרבי מאיר דאמר: **"חוקקין להשלים"** - מיחייב, לרבנן דאמרי: **"אין חוקקין להשלים"** - לא מיחייב.

תניא נמי הכי:

"זרק למעלה מעשרה, והלכה ונחה בחור כל שהוא: רבי מאיר מחייב, וחכמים פוטרין".

אמר רב יהודה אמר רב:

תל המתלקט עשרה מתוך ארבע, וזרק ונח על גביו - חייב.

תניא נמי הכי:

"מבוי ששוה לתוכו, ונעשה מדרון לרשות הרבים, או שוה לרשות הרבים, ונעשה מדרון לתוכו, אותו מבוי - אינו צריך: לא לחי, ולא קורה.

רבי חנינא בן גמליאל אומר:

תל המתלקט עשרה מתוך ארבע, וזרק ונח על גביו - חייב."

22. ק, א-ב

רפ"י

משנה

זרק:

**לתוך ארבע אמות, ונתגלגל חוץ לארבע אמות - פטור.
חוץ לארבע אמות, ונתגלגל לתוך ארבע אמות - חייב.**

גמרא

והא לא נח!

אמר רבי יוחנן:
והוא שפנח על גבי משהו.

תניא נמי הכי:

"זרק חוץ לארבע אמות:

**ודחפתו הרוח והכניסתו, ואף על פי שחזרה והוציאתו - פטור,
אחזתו הרוח משהו, אף על פי שחזרה והכניסתו - חייב."**

אמר רבא:

תוך שלשה - לרבנן, צריך הנחה על גבי משהו.

יתבי מרימר וקאמר לה להא שמעתא.

אמר ליה רבינא למרימר:

לאו היינו מתניתין,

ואמר רבי יוחנן:

והוא שפנח על גבי משהו?

אמר ליה:

מתגלגל קאמרת?!

מתגלגל - אין סופו לנח,

אבל האי - כיון דסופו לנח, אף על גב דלא נח כמאן דנח דמי.

קא משמע לן.

מתני'

זרק חוץ לד"א ונתגלגל כו' **חייב**. לא שנפל לארץ דא"כ לא צריכא למימר אלא שהרוח גלגלתהו מן האויר לתוך ד' אמות:

גמ'

והא לא נח. חוץ לד' ואמאי

אזלינן בתרה:

שנח ע"ג משהו. שעמד קצת

ואח"כ נתגלגל והוא הדין אם

אחזתו הרוח באויר ועכבתו

מעט ואחר כך הכניסתו דחשיב

נמי הנחה אם בתוך ג' הוא:

ודחפתו הרוח. בעודו באויר:

אחזתו משהו. הרוח עכבתו

במקומו מעט:

לרבנן. דפליגי עליה דר"ש בזורק

מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע

דלית להו קלוטה כמי שהונחה

לא תימא בתוך ג' מודו אלא

אפילו תוך ג' נמי צריך שינוח

ואם עבר רה"ר כולה פטור

ונפקא מינה נמי לזורק ד' אמות

וכשבא לנוח והגיע לתוך ג' נזכר

שגתו עד שלא נח פטור

כדאמרינן במתני' (דף קב.) עד

שתהא תחלתו וסופו שגה ולא

אמרינן עד שלא נזכר הוה ליה

מונח:

לאו היינו מתניתין. דקתני חוץ

לארבע אמות ונתגלגל כו' חייב

ואמר ר' יוחנן והא שנח הא לא

נח לא מדלא אוקמא רבי יוחנן

כגון שבא לתוך שלשה:

מתגלגל קאמרת. דבר שהרוח

מגלגלו באויר קאמרת:

כיון דסופו לנוח. ונזכר עד שלא

נח נימא כמונח דמי דהא סופו

לנוח וכבר בא לתוך ג':

ק,ב

23. ק, ב

רש"י

מתני'

וכמה הוא רקק מים. כמה עומקו דנימא אכתי רה"ר הוא ולא נעשה כרמלית: רקק. גרביל"א {חול, חצץ (שנתערבו בהם מים)}:

גמ'

הילוך הילוך. דנקט תרי זימני רשות הרבים מהלכת בו חד למימרא דאי אין רגילין להלך בו פטור וכי רגילין להלך בו חייב ואע"ג דהילוך ע"י הדחק הוא וחד לאשמעינן דדוקא הילוך ע"י הדחק שמייה הילוך אבל תשמיש לרבים ע"י הדחק כגון גומא תשעה ברה"ר אע"ג דחזיא לאצנועי ביה כומתא וסודרא לא הוי תשמיש למיהוי ההוא גומא רה"ר כעמוד ט' שהרבים מכתפין עליו דאמרין בפ"ק דהוי רה"ר:

אלא רקק תרי זימני למה לי. לאשמעינן הילוך על ידי הדחק אחרניא:

דלא הוי ד' אמות. רחב דלא טריחא להו מילתא לעבור בתוכו ונח לעבור מלהקיף ולילך לראשו שהוא כלה שם: אבל היכא כו'. הדר תניא זימנא אחריתי לאיתויי הא:

ה"מ. דהוי ר"ה:

היכא דהוי רחבו ד' אמות. דלאו אורחיה למפסעי אלא עברי בגויה:

אגודא דגמלא. על דף שבגשר המוטל לרוחב הגשר כשאר הדפים ומובדל מחבירו:

חייב. ואע"ג דאיכא דמיפסעו פסעי ולא מנחי כרעייהו עלה איכא טובא דעברי עליה:

משנה

הזורק בים ארבע אמות - פטור.

אם היה רקק מים, ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק לתוכו ארבע אמות - חייב.

וכמה הוא "רקק מים"?

פחות מעשרה טפחים.

רקק מים, ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק בתוכו ארבע אמות - חייב.

גמרא

אמר ליה ההוא מרבנן לרבא:

בשלמא 'הילוך' 'הילוך' - תרי זימני,

הא קא משמע לן: הילוך על ידי הדחק - שמייה הילוך,

תשמיש על ידי הדחק - לא שמייה תשמיש.

אלא "רקק" "רקק" תרי זימני - למה לי?

חד - בימות החמה,

וחד - בימות הגשמים.

ועריכי.

דאי תנא תדא - הוה אמינא: הני מילי בימות החמה,

דעבידי אינשי דמסגי לאקורי נפשייהו,

אבל בימות הגשמים - לא.

ואי אשמעינן: בימות הגשמים, דכיון דמיטנפי לא איכפת להו,

אבל בימות החמה - לא.

אביי אמר:

איצטריה,

סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דלא הוי ארבע אמות,

אבל היכא דהוי ארבע אמות - אקופי מקפי ליה.

רב אשי אמר:

איצטריה,

סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דהוה ארבעה,

אבל היכא דלא הוה ארבעה - מיפסעי פסעי ליה.

ואודא רב אשי לטעמיה,

דאמר רב אשי:

האי מאן דזריק, נח אגודא דגמלא - מיחייב,

שהרי רבים בוקעין בו.

24. ק, ב - קא, א

רפ"י

מתני'
מן היים ליבשה. מכרמלית לר"ה:
מן היים לספינה. מכרמלית לרה"י:
מטלטלין מזו לזו. ובגמרא פריך פשיטא:
שמוקפות. סמוכות זו לזו כמו אין מקיפין שתי חביות (ביצה דף לב:):
אין מטלטלין מזו לזו. דמהפסק כרמלית מיפרשי מהדדי ואנן מוקמינן לה בגמרא שהספינות של שני בני אדם ועיי עירוב מטלטל מזו לזו הלכך כי מיפרשי ומפסקה כרמלית בטל עירוב:

גמ'
ספינה. המפרש בספינה בים:
מוציא זיו כל שהוא. מדופני הספינה על המים להיכר בעלמא כדמפרש ואזיל:
וממלא. מן היים ומכניס לספינה:
מקום ארבעה. חלל ד' מוקף מחיצות קטנות ומחיצה תלויה מתרת במים:
כרמלית מארעא משחינן. י" של אויר שנתנו חכמים לאיסור כרמלית כדאמרין בפ"ק (דף ז. ז.) ותופסת עד י" מקרקעית היים משחינן להו ואוירא שהוא למעלה מ"י ואפילו הן מים הוי מקום פטור הלכך בהיתירא קא שקיל לכתחלה:
דליהוי ליה היכירא. לכרמלית גמורה:
ארעא סמיכתא היא. וכל המים כרמלית הן:
סמיכתא. עבה:
זימנין דליכא. במים עמוקה עשרה ואי נמי מארעא משחינן כולה כרמלית היא:
גמירי אין ספינה מהלכת כו'. דכל היכא דתניא ספינה ולא תני עריבה גדולה היא:
והא מורשא אית לה גרסי'. ראש הספינה הולך ומגביה מן המים ואפילו היו המים פחותין מ"י אין גוששת שם ואם ממלא כנגד אותו מקום מטלטל מכרמלית לרה"י:
גשושי אזלי קמה. בני אדם ממשמשים בכלונסות את עומק המים ואין מניחין לילך הספינה אלא במקום עמוק שמא תמהר לילך ותשכון לארץ במקום מושבה:
עושה לה מקום ד'. אלמא כל המים כרמלית הן:
שופכין דידיה. מים רעים כגון רחיצת כוסות וקערות:
מאיסי ליה. המים שימלא שוב דרך אותו מקום:
דשדי להו. בכ"מ שירצה על דופני הספינה והן יורדין לים. והא איכא כחו. נהי דלא זריק להדיא לים מיהו מכחו הן באין לים:

משנה

הזרק:

מן היים ליבשה,
ומן היבשה לים,
ומן היים לספינה,
ומן הספינה לים,
ומן הספינה לחבירתה - פטור.

ספינות:

קשורות זו בזו - מטלטלין מזו לזו.

אם אינן קשורות, אף על פי שמוקפות - אין מטלטלין מזו לזו.

גמרא

איתמר:

ספינה:

רב הונא אמר:

מוציאין הימנה זיו כל שהוא, וממלא.

רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי:

עושה מקום ארבעה, וממלא.

"רב הונא אמר: מוציא הימנה זיו כל שהוא, וממלא",

קסבר: כרמלית - מארעא משחינן,

ואוירא - מקום פטור הוא.

ובדין הוא דזיו נמי לא ליבעי,

אלא כי היכי דליהוי ליה היכירא.

"רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: עושה מקום ארבעה, וממלא",

קסברי: כרמלית - משפת מ"א משחינן,

מ"א - ארעא סמיכתא,

אי לא עביד מקום ארבעה - קא מטלטל מפרמלית לרשות היחיד.

אמר ליה רב נחמן לרבה בר אבוה:

ולרב הונא דאמר: "מוציא הימנה זיו כל שהוא, וממלא",

זימנין דליכא עשרה, וקא מטלטל מפרמלית לרשות היחיד!

אמר ליה:

גמרינן: דאין ספינה מהלכת בפחות מעשרה.

והא מורשא אית לה!

אמר רב ספרא:

גשושי אזלי קמה.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייה בר אבין:

לרב חסדא ולרבה בר רב הונא דאמרי: "עושה מקום ארבעה, וממלא",

שופכין דידיה - היכי שדי להו?

וכי תימא: דשדי להו באותו מקום - מאיסי ליה!

דשדי להו אדפנא דספינה.

כ"י

עמוקה. הספינה:
עשרה. לתוכה דהוה רשות היחיד:
ואין גבוה. שפתה יי מן המים כגון שמשוקעת במים מכובד משאה:
מטלטלים מתוכה לים. דרך דופנותיה כגון שופכין כדמפרש ואזיל דכחו בכרמלית לא גזרו:
אבל לא מן הים לתוכה. דאין תשמיש מן הים לתוכה דרך דפנות שאם ימלא וישליך על הדפנות ירדו לקרקעית הספינה ולהכי נקט עמוקה יי דאי אינה עמוקה יי היא גופה כרמלית ומטלטל להדיא אף מן הים לתוכה ואין גבוהה נמי יי דוקא נקט דאי גבוהה יי מותר לטלטל מן הים לתוכה דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור קא מטלטל דצריך להגביה את ידו למעלה מיי ואע"ג דברשות דאורייתא מרה"י לרה"י מיחייב בכה"ג (לעיל דף ח). כרמלית מיהא דרבנן היא ולא גזרו:
אלא לאו אחודה. שופך שופכים על חודה והן יורדין דרך דפנותיה לים:

והא איכא כחו!

כחו בכרמלית לא גזרו.

ומנא תימרא?

דתנא:

"ספינה:

אין מטלטלין: לא מתוכה לים,

ולא מן הים לתוכה,

קא רבי יהודה אומר:

עמוקה עשרה, ואין גבוהה עשרה - מטלטלין מתוכה לים, אבל לא מן הים לתוכה.

מאי שנא "מן הים לתוכה" דלא?

דקא מטלטלין מכרמלית לרשות היחיד,

"מתוכה לים" נמי קמטלטל מרשות היחיד לכרמלית!

אלא לאו, אחודה.

ושמע מינה: כחו בכרמלית - לא גזרו.

שמע מינה.

25. קא, א-ב

רפ"י

ביצאתא. ספינות קטנות וקצרות מלמטה עד כחודו של סכין שקורין קוייטיי {קויי"ט: **סירונת (סירה קטנה)**} :

אין מטלטלין בתוכן. דלאו רה"י ניהו שאין ברחבן ארבע מלמטה לפיכך אין מחיצותיהן מחיצות:

ולא אמרן אלא. בשקצה שלהן גובה שלש שאין רחב ד' למטה בעוד שלא הגביה ג' מקרקעיתו ואפי"י יש ברחבו י' גובה לא משתרי דכיון דתחתונות לאו מחיצה ניהו הוה ליה תלויה:

אבל יש בפחות מג' גובה רוחב ד'. שעד שלא הגביהו ג' הרחיבו ד' הרי הן כמי שקרקעיתן עולה עד כאן ומחיצותיהן מחיצות:

אורבגי. ערבה דקה:

ואי מלינהו. עד מקום רחבן הרי הן כשרות לטלטל אם יש משפת רוחבן ולמעלה י':

ולימא גוד אחית. מכנגד מדת רחבן העליון ולמטה כאילו הן יורדות עד הקרקע מבחוץ:

טרסקל. אין עמוק י' ואנו מודדים לו גובה י' שמדת הקנה עולה לו בגובהו והקנה אין רחב ארבעה אלא שאנו אומרים במחיצות הטרסקל גוד אחית ונמצאו מקיפות את הקנה והווי להו היקף המחיצות מן הקרקע ולמעלה לשוייה ראשו רה"י ואם זרק מרה"י ונח על גביו חייב:

ומטו בה. יש שמטיין בדבר להכריע ולומר שר' חייא אמר:

וחכמים פוטרין. אלמא לא אמרי' גוד אחית להתיר מחיצה תלויה:

ואת לא תיסברא. דאמרי' כה"ג:

ואין בעיקרו. רחב ד':

ויש בקצר שלו ג'. אותו קצר של עיקרו שאינו רחב ד' יש בו גובה ג' והיינו רבואתא דליכא למימר לבוד ממקום שכלה רחבו לקרקע אפי"ה הוי רה"י:

דאמרי' גוד אחית מחיצה. סביב מחיצותיה מכנגד רחבה ולמטה כאילו הוא כולו שוה:

ה"נ. בביציתא דמישן נמי נימא גוד אחית:

מידי איריא התם כו'. כולה אביי אמר לה לרב יוסף דהא דמייתי ראייה וחכמים פוטרם כלום ראי' היא לכאן הא דטרסקל דקפטרי רבנן:

משום דהויא מחיצה שהגדיים בוקעין בה. מלמטה בארץ תחת מחיצות הטרסקל שהם פשוטות להלן מן הקנה לכל צד ובקיעת גדיים מעכבת מלמימר גוד אחית שהרי עוברין תחתיה אבל בספינה ליכא בקיעת גדיים שאין לך עובר תחתיה וכן בעמוד אין דרך להתחכך בו ולעבור תחת שיפועו שאינו אלא מעט:

בקיעת דגים לא שמה בקיעה. לפי שאינן נראין:

בחורבה. שדרך להיות בה מחיצות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות:

מהו שתתיר. לטלטל בחורבה שלא תהא כפרוצה לרה"י:

אלא במים. כגון גוזזטרא שהיא למעלה מן הים דתנן בעירובין (דף פז:): דעושה מחיצה תלויה סביב וממלא וכן בור שבין שתי חצרות וחלקו במחיצה תלויה מלמעלה ממלא זה מכאן וזה מכאן ואף על פי שלא עירבו (שם דף פז:):

אמר רב הונא:

הני ביצאתא דמישן:

אין מטלטלין בהן אלא בארבע⁴⁰⁵.

ולא אמרו, אלא שאין בפחות משלשה ארבעה, אבל יש בפחות משלשה ארבעה - לית לן בה.

ואי מלינהו קני ואורבגי - לית לן בה.

מתקיף לה רב נחמן:

ולימא: גוד אחית מחיצתא!

מי לא תניא:

"דבי יוסי ברבי יהודה אומר:

נעץ קנה ברשות הרבים, ובראשו טרסקל, וזרק ונח על גביו - חייב."

אלמא אמרינן: גוד אחית מחיצתא,

הכא נמי נימא: גוד אחית מחיצתא!

מתקיף לה רב יוסף:

ולא שמייעא להו, להא דאמר רב יהודה אמר רב,

ומטו בה משום רבי חייא:

ותני עלה:

"וחכמים פוטרין."

אמר ליה אביי:

ואת לא תסברא!?

והתניא:

"עמוד ברשות הרבים: גובה עשרה,

ורחב ארבעה,

ואין בעיקרו ארבעה,

ויש בקצר שלו שלשה,

וזרק ונח על גביו - חייב."

אלמא אמרינן: גוד אחית מחיצתא,

הכא נמי: גוד אחית מחיצתא!

מידי איריא!?

התם - הויא ליה מחיצה שהגדיים בוקעין בה,

הכא - הויא לה מחיצה שאין הגדיים בוקעין בה.

אמר ליה רב אחא ברבי דרב אחא לרב אשי:

גבי ספינה נמי, הא איכא בקיעת דגים!

אמר ליה:

בקיעת דגים - לא שמייה בקיעה.

ומנא תימרא?

דבעא מיניה רבי טבלא מרבין:

מחיצה תלויה - מהו שתתיר בחורבה?

ואמר ליה:

אין מחיצה תלויה מתרת,

קא, ב אלא במים,

⁴⁰⁵ ע"פ כת"י, וכך הגיה המהרש"ל.

רש"י

הא איכא בקיעת דגים. גבי גוזטרא כך נראה שיטה זו בעיני ועל מה שפירשו רבותי תמהתי [שהם פירשו] דהאי מידי איריא התם משום דהוה ליה מחיצה שהגדיים בוקעים בה רב יוסף קא מהדר ליה לאבני הכי מידי איריא הך דעמוד לדהכא התם משום דהוי מחיצה שהגדיים בוקעין בה וצריכה לגוד אחית הלכך אמרינן בה גוד אחית אבל גבי ספינה דליכא בקיעת גדיים לא אמרינן גוד אחית ותמהתי אם אמרו רבותי כן דאי אפשר לאומרו דהא בפ"ק דעירובין בתרי דוכתי (דף יד: ודף טז.) אמרינן בקיעת גדיים לעכובי גוד אחית דלא לימריה במחיצה תלויה והכא היכי אמרינן דמהני גבי גוד אחית ועוד מאי דוחקיה דרב יוסף לשנויי הכי נימא ליה הא מני רבי יוסי ברבי יהודה היא ואבבי גופיה מאי מותיב ליה ואת לא תסברא הא ודאי רבי יוסי ברבי יהודה היא דהא חזינן דחכמים פטרים גבי טרסקל אלא ע"כ האי מידי איריא מסקנא דמילתיה דאבבי היא ולמימר דרבנן קאמרי לה דלא דמיא לטרסקל אלא לספינה:

קל הוא שְהִקִּילוּ חֲכָמִים בְּמַיִם.
וְאֵמַאי? הָא אִיכָא בְּקִיעַת דְּגָיִם!
אָלָא,
שְׁמַע מִיָּנָה: בְּקִיעַת דְּגָיִם לָא שְׁמָה 'בְּקִיעָה'.

26. קא, ב

ר"י

פשיטא. דמטלטלין :
לא נצרכא. מטלטלין דמתני'
 אלא לטלטל מזו לזו דרך ביצית
 קטנה שבין שתי הגדולות ואע"פ
 שאינה קשורה ניתרת ע"י
 קשירת שתי החיצונות ולא
 חישינן דילמא מישתקלא
 מבינייהו וקא מטלטל דרך אויר
 כרמלית :
ביצית. היינו ביציאתא דלעיל :
משה. כלומר רבינו בדורו
 כמשה בדורו :
שפיר קאמרת. בתמיה :
מזו לזו תנו. משמע שאין אחרת
 מפסקת ליכנס בה המטלטל
 הזה :
לערב. הא אשמועינן במתניתין
 דאפילו שתי הספינות לשני בני
 אדם שצריכין לערב מערבין
 ומטלטלין :
נפסקו. בטל העירוב מפני
 שנפרדות :
שוגגין. שגגת שבת או שגגת
 מלאכות :
מוטעין. מתעסקין בדבר אחר
 לקושרו ונקשר זה :
מחצלות הפרוסות. ועשו
 מחיצות הרבה ושבתו יחידים
 בהן זה בזו וזה בזו :
לא שנו. דשמה מחיצה :
אלא לזרוק. לחייב הזורק
 מתוכה לרה"ר או להפך :
אבל לטלטל. להיות מותר
 לטלטל בתוכה אסור מדבריהם :
אמזיד איתמר. ומשום קנסא
 ודקתני מתני' חזרו להיתירן
 הראשון אשוגגין ואנוסין
 ואמוטעין קאי וכי קתני מזידין
 אשמה מחיצה קאי ולזרוק כרב
 נחמן :
בחוט הסרבל. שקושרין בו את
 בית הצואר שקורין מונטי"ל
 { **מנטי"ל: גלימה** } :
להעמידן. שלא יתפרדו :
לאפוקי מדנפשיה. ממילתא
 דאמר בעלמא דבעינן שלשלאות
 של ברזל ואשמועינן הכא דלא
 בעינן כי התם :

"ספינות קשורות זו בזו - מטלטלין מזו לזו"

פשיטא!

אמר רבא:

לא נצרכה אלא להתיר ביצית שבניהן.

אמר ליה רב ספרא:

מושה, שפיר קאמרת!?

"מטלטלין מזו לזו" תנו!

אלא אמר רב ספרא:

לא נצרכה אלא לערב ולטלטל מזו לזו.

וכדתניא:

"ספינות:

קשורות זו בזו - מערבין,

ומטלטלין מזו לזו.

נפסקו - נאסרו.

חזרו ונקשרו - בין שוגגין,

ובין מזידין,

בין אנוסין,

בין מוטעין - חזרו להיתרן הראשון.

וכן מחצלות הפרוסות לרשות הרבים⁴⁰⁶ - מערבין,

ומטלטלין מזו לזו.

נגללו - נאסרו.

חזרו ונפרשו - בין שוגגין,

בין מזידין,

בין אנוסין,

ובין מוטעין - חזרו להיתרן הראשון.

שכל מחיצה שנעשה בשבת - בין בשוגג,

בין במזיד - שמה מחיצה."

איני!?

והאמר רב נחמן:

לא שנו אלא לזרוק,

אבל לטלטל - אסור!

כי איתמר דרב נחמן - אמזיד איתמר.

אמר שמואל:

ואפילו קשורות בחוט הסרבל.

היכי דמי?

אי דיכול להעמידן - פשיטא!

אי דאין יכול להעמידן - אמאי?

לעולם דיכול להעמידן,

ושמואל, לאפוקי מדנפשיה קאתי.

⁴⁰⁶ ר"ף, ראש ועוד. גירסת וילנא: (לרשות הרבים), ויש גם חלק מהראשונים שלא גרסו מילים אלו ומפרשים שמדובר ברשות היחיד.

רָשׁ"י

קשרה. לספינה :
בדבר המעמידה מביא לה טומאה. אם היה ראשו אחד קשור באהל המת מביא טומאה לכלים שבספינה ולספינה עצמה כגון ספינת הירדן שמקבלת טומאה כדאמרינן (לעיל דף פג:):
ואמר שמואל והוא שקשרה בשלשלת של ברזל. האי קשרה בדבר המעמידה שלשלת של ברזל הוא כדמפרש טעמא ואזיל כלומר קשרה בדבר שרגילין להעמידה בו דהיינו שלשלת מביא טומאה שמטמאה את הספינה להיות אב הטומאה :
בדבר שאינו מעמידה. כלומר שאינו רגיל להעמיד בה כגון מידי דלאו מתכות אין מביא לה טומאה דאילו ספינה לא מיטמאה מחמת אותו כלי להיות אב הטומאה אלא ראשון לטומאה ואינה מטמאה כלים שבתוכה ואשמעינן שמואל הכא דהאי קשורות דמתניתין אף על גב דדבר המעמידה בעינן כל שהוא מעמידה לענין שבת כשר ולא דמי למעמידה דהתם :

דתנן:

"קשרה בדבר המעמידה - מביא לה טומאה. בדבר שאין מעמידה - אין מביא לה טומאה" (אהלות ח, ה).

ואמר שמואל:

והוא שקשורה בשלשלת של ברזל.

לענין טומאה הוא,

דקתיב: **"בהלל חרב"**⁴⁰⁷ (במדבר יט, טז) - חרב הרי הוא כחלל.
 אבל לענין שבת, כיון דיכול להעמידה⁴⁰⁸ - אפילו בחוט הסרבל.

⁴⁰⁷ **ובל אשר יגע על פני השדה בהלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים**
⁴⁰⁸ המהרש"ל. גירסת וילנא : (היפר בעלמא הוא)

27. קב, א

רס"י

קב, א משנה

הזורק, ונזכר מאחר שיצתה מידו:

קלטה אחר,

קלטה בלב,

או שנשרפה - פטור.

זרק לעשות חבורה: בין באדם,

ובין בבהמה: ונזכר עד שלא נעשית חבורה - פטור.

זה הכלל:

כל חייבי חטאות:

אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה.

תחלתן שגגה וסופן זדון.

תחילתן זדון וסופן שגגה - פטורין.

עד שתהא תחילתן וסופן שגגה.

גמרא

הא נחה - חייב,

והלא נזכר,

ותנן:

"כל חייבי חטאות - אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה!"

אמר רב פהנא:

סיפא אתאן ללכתא ומתנא.

לכתא ומתנא - אוגרו בידו הוא!

כגון שנתפנין לעשות חבורה.

הא נמי תנינא:

"הזורק לעשות חבורה:

בין באדם בין בבהמה, ונזכר עד שלא נעשית חבורה - פטור!"

אלא אמר רבא:

במעביר.

והא, "זה הכלל" דקתני - אזריקה קתני!

אלא אמר רבא:

תרתיה קתני:

"הזורק, ונזכר מאחר שיצתה מידו,"

אי נמי, לא נזכר וקלטה אחר או קלטה בלב או שנשרפה - פטור.

רב אשי אמר:

חסורי מחסרא, והכי קתני:

"הזורק, ונזכר מאחר שיצתה מידו,

קלטה אחר או קלטה בלב או שנשרפה - פטור.

הא נחה - חייב,

כמה דברים אמורים: שחזר ושכח,

אבל לא חזר ושכח - פטור,

שכל חייבי חטאות - אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה."

מתני'

הזורק. בשוגג:

ונזכר. שהוא שבת:

מאחר שיצתה. האבן מידו וקודם

שתנוח:

קלטה אחר. קס"ד לאחר שזכר זה

קלטה אחר הוה להו שנים שעשאוה

וכגון שנעקר ממקומו וקבל או

שקלטה כלב בפיו דלא הויא הנחה

דבעינן מקום ד' פטור:

גמ'

ופרכינן הא נחה. לסוף ד' ברה"ר חייב

ואע"ג דנזכר בין עקירה להנחה והא

קתני סיפא זה הכלל כו':

סיפא. דקתני עד שתהא תחלתן וסופן

שגגה:

אתאן ללכתא ומיתנא. לכתא עץ קטן

שכפול ראשו וצריך לחמורים נושאים

דרדורים של יין שתוחבין אותו בשני

עקלים שהדרדורים תלויין בהן משני

צידי החמור ומחברים בו הדרדורים

שיחזיק זה את זה:

ומתנא. חבל כלומר לא מיתוקמא

סיפא אלא בזורק לכתא הקשור בחבל

קטן כדרכו ואוחז החבל בידו וכשזכר

היה בידו לאחוז החבל ולעכב זריקת

הלכתא שלא תנוח הלכך תחילתו שוגג

וסופו מזיד ופטור אבל זרק צרור וחפץ

שכשזכר אין בידו לעכבו כוליה שוגג

הוא ונזכר דקתני ברישא אשמעינן

רבותא דאף על גב דנזכר לא מיפטור

מחטאת אא"כ קלטה אחר או כלב:

ופרכינן:

לכתא ומתנא אוגרו בידו. ואפילו

כוליה מילתא שוגג לא מיחייב דאין

כאן זריקה:

כגון שנתכוין לעשות חבורה. בתחלתו

בשגגת שבת ונזכר עד שלא נעשית

החבורה ולעולם בלכתא ומיתנא וכגון

שנתכוין לעשות חבורה כו' דהאי

משום זכירה הוא דמיפטור שהיה בידו

להחזיר נמצא סופו זדון הא לא נזכר

חייב ואע"ג דאגרו בידו דחויביה לאו

משום זריקה הוא אלא משום חבורה:

הא בהדיא קתני לה. במתניתין וזה

הכלל ע"כ למילתא אחרייתי אתא:

אלא אמר רבא. זה הכלל למעביר

ארבע אמות ברה"ר ונזכר קודם

שהעבירו ד' אמות אתא שהיה בידו

לעמוד במקום שזכר אבל זורק לא

מיפטור בזכירה:

והא כי קתני זה הכלל אזריקה תני

לה. דאיירי לעיל מיניה בזורק לעשות

חבורה ואי סתם זורק לא מיפטור

בזכירה היכי מתני גבי זה הכלל:

אלא אמר רבא. רישא מילי מילי קתני

לה ותרתיה קתני הזורק ונזכר אי נמי

לא נזכר וקלטה אחר כו' והדר תני

כללא לאתויי מעביר:

חסורי מחסרא וכו'. ולעולם חדא

קתני:

שחזר ושכח. קודם שתנוח דהוה ליה

תחילתו וסופו שגגה ואשמעינן נזכר

דתנא בה לרבותא דאע"ג דהואי ידיעה

בינתיים מיחייב דאין ידיעה לחצי

שיעור דהיינו כאין בידו להחזיר: ה"ג

שכל חייבי חטאות כו': איתמר ב'

אמות בשוגג ב' אמות במזיד ב' אמות

בשוגג רבה אמר פטור רבא אמר חייב.

שתי אמות במזיד שזכר לאחר שתי

אמות ראשונות וחזר ושכח בבי

האחרונות:

28. קב, א

רש"י

דר"ג. לקמן בפרק הבונה :
התם דכי גמר שיעורא בשוגג
 גמר. הכותב ב' אותיות בב' העלמות דמחייב בה ר"ג באות השניה נגמר השיעור ואף הוא בשוגג אבל הכא בשתי אמצעיות שהן במזיד נגמר השיעור כדמפרש ואזיל לה במעביר ושתי אמצעיות מזיד :
שוגג הוא. שהרי אין בידו לעכבה וכיון שחזר ושכח חייב דלא נגמרה מלאכה עד שעת הנחה שהיא לסוף ובשוגג :
אלא במעביר. וכיון דבידו לעמוד בסוף ב' אמות האמצעיות אשתכח דגמר שיעורא במזיד :
התם הוא דבידו. שלא לחזור ולכתוב השניה הלכך כי חזר ושכח היא לה שגגה אחריתי ולא גמרה לקמייתא :
אבל הכא אין בידו. להחזיר כשנוכר כדמפרש ואזיל בזורק הלכך כולה חדא שגגה היא ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי :
בפי הכבשן. ונשרפה בשלהבת :
הכא דקא מיכוין. מחשבתו משויא ליה מקום דהא אחשביה :
אכילה אחת. זית אחד :
ד' חטאות. משום חלב משום נותר משום אכילת יוה"כ משום טומאת הגוף ואכל קדש :
ואשם מעילות. דאפילו הוא כהן גבי אימורים זר הוא :
אף אם היתה שבת כו'. ומשום יוה"כ לא מיחייב בהוצאה דקסבר אין עירוב והוצאה ליוה"כ :
אינו מן השם. אין חטאת זו משום אכילה אלא משום הוצאה :
ואמאי. מיחייב משום הוצאה לדברי הכל הא אין דרך להוציא בפה :
מחשבתו. שצריך לאוכלה בהליכתו ואחשבה להוצאה זו בפיו :

"זה הכלל"

כל חייבי חטאות:
אין חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה.
תחלתן שגגה וסופן זדון,
תחילתן זדון וסופן שגגה - פטורין,
עד שתהא תחילתן וסופן שגגה."

איתמר:

שתי אמות בשוגג, שתי אמות במזיד, שתי אמות בשוגג,
 רבה אמר: פטור,
 רבא אמר: חייב.

"רבה אמר: פטור" - אפילו לרבן גמליאל, דאמר: אין ידיעה לחצי שיעור, התם - הוא דכי קא גמר שיעורא בשוגג קא גמר, אבל הכא דבמזיד - לא. ובמאי?
 אי בזורק - שוגג הוא, אלא: במעביר.

"רבא אמר: חייב" - ואפילו לרבנן, דאמרי: יש ידיעה לחצי שיעור, התם הוא דבידו, אבל הכא דאין בידו - לא. ובמאי?
 אי במעביר - הרי בידו!
 ואלא: בזורק.

אמר רבה:

זרק: ונחה בפי הכלב,
 או בפי הכבשן - חייב.

והאנן תנן:

"קלטה אחר,
או קלטה הכלב,
או שנסרפה - פטור!"

התם - דלא מכיין,
 הכא - דקא מכיין.

אמר רב ביבי בר אבאי:

אף אנן נמי תנינא:

"יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחר.
הטמא שאכל חלב, והוא נותר מן המוקדשין, ביום הכפורים.

רבי מאיר אומר:

אף אם היתה שבת והוציאו בפיו - חייב.

אמר לו: אינו מן השם" (כריתות יג).

ואמאי?

הא אין דרך הוצאה בכך!

אלא: כיון דקא מיכוין, מחשבתו משויא ליה מקום.
 הכא נמי, כיון דקא מיכוין, מחשבתו משויא ליה מקום.

הדרן עלך הזורק